წელიწადი მეორე — ფასი 5 კაპ. — ოთხშაბათი, 27 მკათათვე 1916 წ. — № 156

საქართველო

ხელის მოწერა და დასაბეჭდი განცხადებანი მიიღება „საქართველოს“ რედაქციასა და კანტორაში ყოველდღე კვირა-უქმეების გარდა, დილის 9—3-მდე.

ხელმოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება; დაუბეჭდავი მცირე წერილები და კორესპონდენციები სულ არ ინახება; ინახება ერთის თვით მხოლოდ დიდი წერილები და მოთხრობანი.

რედაქცია და კანტორა იმყოფება: თბილისში, მოსკოვის ქუჩაზე, № 4.

ფოსტის ადრესი წერილებისა და ფულისათვის: Тифлисъ, редакція „Сакартвело“, поч. ящикъ № 76

განცხადების ფასი

ჩვეულებრივი სტრიქონი პეტიტი 1 გვ. ერლრობა 15 კ. 4-ზე 10 კ., ტექსტში—20 კ. **ღებულ განცხადებათა ფასი:** სტრიქონი პეტიტი 1 გვ. ეღირება 40 კ. 4-ზე 20 კ., ტექსტში—60 კ. სამგლოვიარო განცხადება თითოჯერ ზომით 15×2 ღირს 4 მ.; 20×2 ღირს 6 მ., 25×2 ღირს 7 მ. 4 საათის შემდეგ (მიიღება მხოლოდ ა. კალანდაძის სტამბაში ეღ. 1 მ. მეტი.

დამატებანი № ღირს ყველგან 7 კაპ.

ყოველ-დღიური საპოლიტიკო, სამეკონომიო და სალიტერატურო გაზეთი

წელიწადი მეორე. **საქართველო** წელიწადი მეორე.

უპრემიოდ ღირს: ყოველ-კვირეულ სურათებიან დამატებით ერთის წლით 8 მ. 50 კ. 6 თვით—4 მ. 50 კ. 3 თვით—2 მ. 40 კ. 1 თვით—80 კ. თვეურად ხელის მოწერა შეიძლება მხოლოდ თვის პირველიდან პირ-მდე.

გრემიებით: წლიურად—10 მ. ხელის მოწერისას 5 მ. 1 თიბათვიდან—9 მან.

სამგლოვიარო განცხადება ჩვეულებრივის ზომისა ღირს 8 მან. ნაშუადღევის 4 საათის შემდეგ 4—მან.

გაზეთის კანტორა ღია ა დილით—9—3 საათამდე საღამოთი—5—7 საათამდე.

ფოსტის მისამართი: Тифлисъ. Московская ул. № 4, домъ Габаева Почтовый ящикъ № 76.

რედაქტორ-გამომცემელი **სანდრო შანშიაშვილი.**

კვირას, 24 მკათათვეს, ქ. თბილისში, ხანგრძლივი ავათმყოფობის შემდეგ გარდაიცვალა

მართა ვასილის ასული

კანდელაკისა

რასაც მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთ და ნაცნობთ მეუღლე **ნიკიფორე მარკოზის ძე კანდელაკი, შვილები: ვლადიმერი, ალექსანდრე, ნიკოლოზ, დიმიტრი, გრიგოლი, ოლღა კანდელაკები და ბარბარე გვარჯალაძისა, სიძე კონსტანტინე იაგორის ძე გვარჯალაძე და რძლები: ბარბარე ნიკოლოზის ასული და ვერა ნესტორის ასული კანდელაკისანი.**

პანაშვიდები ყოველ-დღე, საღამოს 7 საათზე, გრიბოედოვის ქუჩა, № 26. დასაფლავება მოხდება ხუთშაბათს 28 მკათათვეს ვერის წმ. ნიკოლოზის ეკლესიის გალავანში. ცხედარს გაასვენებენ იმავ ეკლესიაში ბინიდგან დილის 9 საათზე.

(1-283-1)

კახელ მევენახეთა საზოგადოება

„კახეთი“-ს გამგეობა

ამით აცხადებს საზოგადოების წევრთა საყურადღებოდ, რომ 30 მკათათვეს, ქ. თბილისში, საზოგადოების კანტორაში (გოგოლის ქ. № 63), დილის 10 ს., დანიშნულია

საგანგებო კრება

განსახილველი საგნები:

1) წესდების შესწორებათა პროექტის განხილვა.
2) მოხსენება თელავში სახლის აშენების შესახებ.
3) არჩევნები: გამგეობის წევრის, ერთი კანდიდატისა, ტ სარევიზიო კომისიის სამი წევრისა და
4) მიმდინარე საკითხები.

აღნიშნული კრება, რომელიც დანიშნულია ნაცვლად 7 მკათათვის არ შემდგარი კრებისა, კანონიერია რამდენი წევრიც უნდა დაესწროს.

(2-180-1)

ახალი მელანი

კოტე ონიკაშვილისა

დავამზადე მელანი და ვყიდი შემდეგს ფასებში

ვინც ორ თუმანზე მეტს გამოიწერს შუშით (ფლაკონით) ეღირება: გირვანქა—1 მ., 1/2 გირვანქა—50 კაპ. 1/4 გირვანქა—30 კაპ.

ვისაც ფუთობით ჰსურს გაიწეროს უფლაკონოდ ერთი ფუთი ღირს 35 მან.

გასაგზავნს ფასს ნახევარს ჩვენ ვიხდით. ფასდადებით მელანი გაეგზავნება, ვინც მესამედს ფასს წინადვე გამოგვიგზავნის.

მსურველს მივაწვდი ჩემის მელნის ნიმუშს

მისამართი: ქ. თელავი, **კოტე ონიკაშვილი.**

ხარფუხის საზოგადო კლუბი

(ბიხეილის პროსპექტი № 131, საზაფხულო შენობაში)

ოთხშაბათს, 27 მკათათვეს,

ქართული დრამატიული დასის მიერ წარმოდგენილი იქნება

ეჭვიანი

კომედია 1 მოქ.

ორი ქმარი ერთის ცოლის

ვოდევილი 1 მოქ.

წარმოდგენაზე შესვლა უფასოა. **დასაწყისი საღამოს 9 საათზე.**

(1—196—1) სტუმრები საზოგადო წესით.

პირველ ხარისხოვანი რესტორანი

კაფე პარიზი

ახლად მოწყობილი მსგავსად სატახტო ქალაქთა რესტორანებისა.

(სასახლის ქუჩაზე „ახალ კლუბის“ ქვეშ)

ციცხისაგან თავის შეფარება მხოლოდ „კაფე პარიზში“ შეიძლება.

ფასები ყველასათვის ხელმისაწვდომია

ყოველ დღე მზადდება

საუზმე	ჩაი
სადილები	ყავა
	ხაჭაპური
ვახშმები	პიროშკები

ადგილობრივი და უცხოური საჭმელები, კარაქზე, გამოცდილ მზარეულის ხელმძღვანელობით.

ჰატივცემით **სილ. ს. გიგიბერია.**

მ ძ ი ნ ი

მ. დ. წინამძღვრიშვილი

ყ. ორდინატორი ბარკოვის უნივერსიტეტისა სამედიცინო ინსტიტუტის კლინიკებისა გადმოვიდა თბილისში და იღებს **შინაგან სნეულებიან** ავადმყოფებს: გულისა, ფილტვებისა და სისხლის სნეულებიანს სპეციალურად, საღამოს 5—7 საათამდე, მიხეილის ქ. № 36, მეორე სართული.

ვამზადებთ პიროგით

პრაპორშჩიკთა სკოლისათვის. მაცადინეობა დაიწყო. მსურველთა მიღება გრძელდება. პირადათ მოლაპარაკება ყოველ დღე საღამოს 6—7 საათამდე.

მისამართი: მოსკოვის ქუჩა, № 24. ბინა 1. (თ-128-6)

უცხოეთიდან რუსეთში დაბრუნდა

ძ ძ ი ნ ი

ა. დ. შაჰპაზიანცი

ყოფილი ასისტ. ბერლინის საუნივერსიტეტო კლინიკისა, ყოველდღე ღებულობს ქალთა და საშარდე სნეულებათა ავადმყოფებს. საღ. 5—7 ს. ვერის დღმ., № 1. სახ. მელიქ-აზარიანცისა, ტელ. 1—96.

დ. ზესტაფონში

ე ქ ი მ ი

დ. კ. მაჭავარიანი

იღებს ავადმყოფებს ყოველ დღე

ძ ძ ი ნ ი

ვ. ი. ვაჩნაძე

იღებს ბავშვთა და შინაგან სნეულ. ავადმყოფებს მუდამ დღე, კვირა-დღის გარდა საღამოს 5—7 საათამდე, ბელინსკის ქ. № 4. (თ.—202—9)

ქ ბ ი ლ ი ს ძ ი ნ ვ ა

მამულაიშვილმა

(ხოდნევისამ)

განაახლა ავადმყოფების მიღება დილის 9—3 საათ. ყოველდღე, გარდა კვირა დღისა.

ოლღას ქუჩა, № 22.

ექიმი ვ. ვ. ვეფხვაძე

ტომსკის უნივერსიტეტის ვენერიულ კლინიკის ორდინატორად ნამყოფი იღებს ავადმყოფებს კანისა და ვენერიულის სნეულებით ყოველ დღე 3—5 საათამდე, ვარანცოვის ძეგლის პირდაპირ, რაზიეზდის ქუჩა, № 19.

დოქტორი მედიცინისა

მოსე ანთიმოსის ძე

კალანდარიშვილი

უმფროსი ექიმი თბ. კადეტთა კორპუსისა.

ბავშვთა, შინაგან და **ქირურგიულ სნეულებიან** ავადმყოფებს **თიბათვის** 15-დან **იღებს მანგლისში**

კორპუსის ბანაკში

გოლოვინის პრ. და სამხედრო ქუჩის კუთხეში, ფოსტა-ტელეგრაფის პირდაპირ გაიხსნა

ახალი აფთიაქი

პროვიზორის ახალგაზრდიანისა

ექიმი-დოსტაძარი

გ. მ. მუხაძე

იღებს ავადმყოფთ საღამოს 5—6 საათ. მისამართი: ყუთხე კიროჩნი და დიდი მთავრის ქუჩისა, სახლი სვანიშვილისა; შესავალი დიდი მთავრის ქუჩიდან № 67 ოფიცერთა ეკონომიური საზოგადოების შენობის პირდაპირ. ტელეფონი № 5—77.

თბილისი, 27 მკათათვე

ოსმალეთის შემოერთებული ტერიტორიის გამგებლობა.

გაზეთებში ცნობა იყო რომ რუსეთის მთავრობა სამოქალაქო მართვა-გამგებლობას აწესებს ოსმალეთის იმ ნაწილში, რომელიც დღეს რუსის ჯარს უჭირავს. ამ ჟამად თბილისში მუშაობაც სწარმოებს მოსამსახურეთა შტატის შესადგენად. ოსმალეთის ამ დაპყრობილი ადგილების გენერალ-გუბერნატორის რეზიდენციად თბილისია დანიშნული.

აქაც ისე როგორც გალიციაში იყო, მთავრობა ეშურება სამოქალაქო მართვა-გამგებლობის შემოღებას, ეტყობა სახელმწიფოს უზენაესი ინტერესი მოითხოვს ამას. რუსეთის მთავრობის ეს გადაწყვეტილება დიდი საზოგადო ყურადღების ღირსია.

ეჭვი არ გვაქვს რომ მთავრობა საესებით გამოიყენებს გალიციაში მიღებულ გამოცდილებას და თავიდან აიცდენს იმ შეცდომებს, რომელიც მას მოუვიდა გალიციაში სამოქალაქო მართვა-გამგებლობის შემოღების დროს. საჭიროა მეთოდით და ტემპერამენტით მისვლა იმ ხალხებთან, რომელნიც პირველად გაეცნობიან რუსების მართვა-გამგებლობის ხასიათს და წესებს. ამისთვის კიდევ ადგილობრივი პირობების სერიოზული ცოდნაა საჭირო. მთავრობა სრულიად კანონიერად ჩასთვლის, თუ მას ამ რთულ საქმეში პრესა და საზოგადოება მიეშველება და მიაწვდის საყურადღებო მასალას.

პირველი და უაღრესი მნიშვნელობის ფაქტი ის გახლავთ, რომ დღეს [illegible] ადგილების ფარგალში მოქცეულია ერთმანეთისაგან ძირიანად განსხვავებული რამოდენიმე ეთნოგრაფიული ერთეული არაოსმალური მოდგმისა; თითეულ მათგანს შეუნახავს თვისი ეროვნული სულის თავისებურობა და ზრახვა, მართალია ვის უფრო ძლიერად და ვისუფრო სუსტად. ზოგ მათგანს ორგანიულ-ეროვნული კავშირი აქვს კავკასიაში მომკვიდრე ამა თუ იმ ერთან. ჩვენ სახეში გვყავს ქართველი მაჰმადიანები—ლაზები, სომხები და ქურთები. მოგავალმა სამოქალაქო მართვა-გამგებლობამ ამას ანგარიში უნდა გაუწიოს და არამც და არამც არ უნდა ინებოს ამათი ერთმანეთში ათქვეფა.

მთავრობა უნდა შეეცადოს რომ თითეულ ამ შემოერთებულ ხალხთან თავისუფლად მიდიოდეს და საქმეს იჭერდეს მის ეროვნულ-ორგანიულად მონათესავე კავკასიის დღევანდელი მომკვიდრე ერი, რომელსაც რუსეთის მართვა-გამგებლობის ხასიათი შეთვისებული და განცდილი აქვს. თითეული მათგანის „მოშინაურება“ რამოდენიმედ მაინც მის მოძმე რუსეთის ქვეშევრდომ ერს უნდა მიენდოს.

ზოგ-ზოგისთვის ეს ძალიან ადვილიც იქნება. მაგალითად, ლაზებს კომერციულ ნიადაგზე ხშირი მისვლა-მოსვლა ჰქონდათ საქართველოსთან. მრავალი ლაზი ვაჭრობდა და ვაჭრობს ანაკლიაში, ოჩემჩირეში და სხვა შავ ზღვის პირა დაბა-ქალაქებში.

ომის წინა დროს საქართველოში დიდძალი ლაზობა ხუროებადაც ჩამოდიოდა.

ამგვარად ის ეროვნულ-კულტურული ნათესაობა და სიმპატიები და ის კომერციული ურთიერთობაც, რომელიც ლაზებსა და სხვა ქართველებ შორის არსებობს, წარმოადგენს მკვიდრ და საიმედო ნიადაგს, რომლის გამოყენება მთავრობას შეეძლება მახლობელ მიზნებისთვის. ამგვარად, ჩვენის აზრით, ტრაპიზონის ვილაეთის ერთ ნაწილს, ბაიბურთის სანჯაყს და თორთუმ-კისკიმის რაიონს, სადაც ლაზები მოსახლეობენ, ერთი ორიენტაცია უნდა მიეცეს და ქართველების საშუალებით უნდა მოევლოს.

საჭიროა აგრეთვე მოსამსახურეთა შტატის შედგენისა და ადგილობრივად მოხელეთა განწესების დროს დაცული იქმნას ერთგვარი ეროვნული შერჩევა. ამ მოსაზრებათა საფუძვლიანობას ცხადს ჰყოფს წარსულის მაგალითი, ხოლო ამ მაგალითს გამოყენება უნდა.

რუსული პრესა

„პეტროგრად. ვედ“-ის მე-150 ნომერში მოთავსებულია ფრიად საინტერესო წერილა ვინმე **„აფხაზეც“-ისა,** რომელიც მეტად ვრცლად და დასაბუთებულად ეხება საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალიის საკითხს და ქართლ-კახეთ-იმერეთის სინოდის კანტორის გაუქმების ახალ პროექტს.

„ამ უკანასკნელ სამი თვის განმავლობაშიო—ამბობს ავტორი—საქართველოს ეკლესიის რეორგანიზაციის შესახებ სამი პროექტი იქმნა წარმოდგენილი, თანხმად პირველი პროექტისა საქართველოს საეკლესიო ჰსურდათ გაეუქმებინათ და მის მაგიერ კავკასიის სამიტროპოლიტო დაეარსებინათ. შემდეგ გაჩნდა მეორე პროექტი, ამ პროექტის ავტორებს ჰსურდათ სოხუმის საეპარქიო გამოეყოთ ცალკე, რათა ამით აფხაზეთის ეკლესია ქართულ ეკლესიისთვის ჩამოეშორებინათ და ამით ამ ორ ხალხს შორის დაერღვიათ ის მჭიდრო კავშირი, რომელიც მათ შორის ისტორიულ, რელიგიურ და საერთო კულტურულ წარსულით არის განმტკიცებული. ჯერ კიდევ ეს ახირებული პროექტი ვერ მოენელებინათ ქართველებს, რომ გაჩნდა მესამე, რომელიც ამ უკანასკნელზე არა ნაკლებ ემუქრება საქართველოს ეკლესიის მთლიანობას: ეს არის პროექტი ქართლ-კახეთის და იმერეთის სინოდის კანტორის გაუქმებისა. ამ დღეებში გაზეთებში გაჩნდა ცნობა, რომელშიაც ნათქვამია, რომ სინოდის ზოგიერთ მოღვაწეთა აზრით სინოდალური კანტორა ვითომც ქართველ ავტოკეფალისტების გულის-თქმას ემსახურებოდეს და ამიტომ მისი [illegible] სინოდის კანტორა თავის-თავად ქართველ ხალხისთვის სასურველი დაწესებულება არ არის. იგი საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალიის ნანგრევებზე აღმოცენდა. მაგრამ არის ერთი მოსაზრება, რომელიც გვაიძულებს სინოდის კანტორის გაუქმების წინააღმდეგ ვილაპარაკოთ.

იურიდიულად გაუქმებული საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალია ფაქტიურად საეკლესიოს შემოღებით გაუქმდა. დროებით დაქვრივებული საპატრიარქო კათედრა საეკლესიოსოდ იქცა. სინოდის კანტორის შუამავლობით იგი საქართველოს ყველა საეპარქიოს აერთიანებს. და როგორც ამგვარი იგი (კანტორა) საჭიროა და უნდა იარსებოს, სანამ საქართველოს ეკლესიის კანონიერი წეს-წყობილება არ აღდგება.

შემდეგ, სინოდის კანტორა საჭიროა იმისთვის, რომ ცოტათი მაინც შეასუსტოს ადგილობრივ რუსიფიკატორების გულმოდგინება და ღვარძლი. ამ კანტორის ზოგი წევრნი კარგად იცნობენ ადგილობრივ ცხოვრებას, მომეტებულ შემთხვევაში ეიმართლის დამცველად გამოდიან, და სარწმუნოებას და დევნილ სამღვდელოებას შემწეობას უწევენ. სოხუმის ეპარქიის საეკლესიო ცხოვრება ამის დამამტკიცებელ საბუთად ბევრს იძლევა.

სინოდის კანტორის დაარსების დრს კარგად ესმოდათ ის სარგებლობა, რომელსაც იგი მოუტანდა საქართველოს ეკლესიას. როდესაც გენ. ტორმასოვის პროექტით საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალიის მოსპობილ იქმნა და კათალიკოს—პატრიარქი საქართველოდან გაიასახლეს, საქართველოს ეკლესია მმართველობა გაერთიანებულ იქა ერთ ექსარხოსის მეთაურობის“. 1814 წელს 8 მაისს დიდის ამთ გახსნეს სინოდალური კანტორა „საქართველოს ეკლესიის გაუქმებულ ავტოკეფალიის პატივსაცემად“ და ამით ცოტათი კიდევ შეარჩუნეს ქართულ ეკლესიას თთმართველობის ხასიათი. ამგვარად მაშინაც კი გრძნობდნ, რომ საქართველოს ეკლესია ახალ წეს-წყობილების შემიება ანტიკანონიერი იყო.

ეს ქართველებმაც კარგად იგრძნეს და ამიტომ „იგინი ვერ შეურიგდნენ საქართველოს ეკლესიის დამოუკიდებლობის გაუქმებას და მთელი ქართველობა თავის კათალიკოსის გადაყენებას გულით ნაღვლობდა. 1819 წელს საქართველოს ექსარხოსი თეოფილაქტი ოფიციალ წერილით ატყობინებს პეტროგრადში, რომ ქართულ ეკლესიებში წირვის დროს მხოლოდ მაშინ იხსენიებენ უწმ. სინოდს, როცა საყდარში მწირველი რუსის მოხელეებს დაინახავენო. ეს უკმაყოფილება კარგად შეიგნეს მაშინდელმა მმართველებმა და ამიტომ სცდილობდნენ სინოდის კანტორაში მეტს ქართველებისთვის მოეყარათ თავი. უმაღლესად დამტკიცებულ დებულებით სინოდის კანტორის პროკურორიც კი უნდა ყოფილიყო ისეთი პირი, **„რომელიც ქართულისა და რუსული ენის მცოდნე იყნებოდა“.**

პირველი პროკურორი სინ. კანტორისა, ჩილიაევი, სწორედ ამისთანა პირი იყო. მაგრამ შემდეგ ამ მოთხოვნილებას აღარ ასრულებდნენ და პროკურორად ჰნიშნავდნენ ისეთ პირებს, რომელნიც არც ქართულის მცოდნენი იყვნენ და არც ქართველ ხალხის ზნე-ჩვეულებებს იცნობდნენ. კანტორის გავლენიანი წევრნიც ხშირად ხალხისათვის სულ უცხონი იყვნენ და ამიტომ კანტორაში ისეთ პოლიტიკას აწარმოებდნენ, რომელიც მათ მოსწონდათ და რომელსაც მიზნათ საქართველოს რუსიფიკაცია ჰქონდა დასახული.

ყველა ზევით ნათქვამიდან ნათლად სჩანს, რომ სინოდის კანტორა უნდა არსებობდეს სანამ საქართველოს ეკლესიის სრულ-უფლებიანი წეს-წყობილება არ იქმნება აღდგე-[illegible]

1) როგორც დაწესებულება, რომელიც ექსარხოსს შრომას უადვილებს, 2) როგორც ინსტანცია, სადაც შეუძლიანთ მიჰმართონ სამღვდელოებამ და ხალხმა თავის დარღვეულ უფლებების აღსადგენათ, 3) როგორც საეკლესიო მმართველობა, რომელიც აერთიანებს მთელს საქართველოს ერთ ექსარხოსის მმართველობის ქვეშ. 4) როგორც დაწესებულება, რომელიც დაარსებულ იქმნა 1814 წელს „საქართველოს ეკლესიის გაუქმებულ ავტოკეფალიის პატივსაცემად“.

მაგრამ თუ გვსურს რომ იგი იმ მიზანს ემსახურებოდეს რისთვისაც დაარსებულ იქმნა,—კანტორის პროკურორად დანიშნული უნდა იყვეს ისეთი პირი „რომელმაც იცოდეს ქართული და რუსული ენა“, როგორც ამას მოითხოვს უმაღლესად დამტკიცებული დებულება და წევრად იქმნან არჩეული ისეთი პირნი, რომელნიც იცნობენ ადგილობრივ საეკლესიო ცხოვრებას, ჰქონდეთ იმდენი გამბედაობა, რომ სიმართლე დაიცვან და სხვის გავლენას არ დაექვემდებარონ. აი ამ პირობებში შეიძლება ცოტათი დამშვიდდეს ქართველების საზოგადოებრივი აზრი მანამდ ს, სანამ სრულად არ იქნება აღდგენილი საქართველოს ეკლესიის უფლებიანობა.

იშვიათი ცინიზმი

ვიღაც გერმანი, რუსის ებრაელი და ვიღაც მელიქ-ავაკოვი, ვინ იცის საიდან ჩამობრძანებული სომეხი, შეამხანაგდენ და ქუთაისში რუსული გაზეთი დააარსეს.

რომ ამ საქმეს რაღაც ბოროტი და ქვენა განზრახვა ედვა საძირკვლად, ყველასათვის ცხადი იყო; პირველსავე ნომრებიდან აშკარა შეიქნა გაზეთის სრული აზროვნებითი და ზნეობრივი სიდუხჭირე, ზნე დაბალი სენსაციები და საეჭვო ცნობები მის საარსებო წყაროდ გადაიქცა. რა მიზნითაც გაზეთი იყო დაარსებული, იმის შესაფერ მასალასაც ჰკრებავდა.

ეს რედაქცია ბნელ საქმეთა ბუდეთ გადაიქცა. წყლის ამღვრევა და შიგთევზების ჭერა, სხვა და სხვა პროვოკაციის მოწყობა, ვნება ადგილობრივი ინტერესებისა და ქართველობის საზა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რალო პოლიტიკის წარმოება სადღაც ბნელს კულისებში ვიღაც ბნელ პიროვნებებთან,—ყველა ეს გერმან-მელიქ-ავაკოვის მაღალ დანიშნულებად იყო გადაქცეული. ასეთი ხალხი და ასეთი გაზეთი არავითარ ულრსობას არ ერიდებოდა და როდესაც ჩადენილ საძაგლობისათვის პასუხს რასმე მოსთხოვდენ, გერმან-მელიქ-ავაკოვი და „კუტაისკი ვესტი“ ისე იქცეოდენ, როგორც თავმოყვარეობას და ღირსება აყრილ ხალხსა და გაზეთს თუ შეუძლიან მოიქცეს. მლიქვნელობა და სულმდაბალი „მომიტევე“ მათი პასუხი ყოფილა. ასე მაგალითად, 12 თებათვის ნომერში „კუტაისკია ვესტმ“ სარედაქციო წერილში ყოვლად ულირსი რამე დასტამბა. გაზეთმა სამშობლომ ამით თავი შეურაცხყოფილად იგრძნო და მოსთხოვა „კუტ. ვესტის“ რედაქციას ბოდიში მოეხადა, ხოლო საბოდიშო წერილის ფორმა თვით „სამშობლოს“ რედაქციამ შეუმუშავა და გაუგზავნა. „კუტაისკი ვესტის“ რედაქტორმა სწორედ ამ წერილს ხელი მოაწერა და „სამშობლოს“ დაუბრუნა. რომ მკითხველმა დაინახოს „კუტ. ვესტის“ რედაქციის ზნეობრივი სახე, მოვიყვანთ ამ პასუხს:

„მოწყალეო ხელმწიფევ, ბ. იაკობ თომას ძეო! თანახმად ქართულ გაზეთის „სამშობლოს“ სარედაქციო კოლეგიის მოთხოვნილებისა მაქვს პატივი სრულის შეგნებით განვაცხადო, რომ ჩემ რედაქტორობით გამოცემულ გაზეთ „კუტაისკია ვესტის“ 12 თებათვის თარიღის № 252-ში სარედაქციო წერილის მოთავსების შესახებ, რომელშიაც გაზეთ „სამშობლოს“ რედაქციამ თავის შეურაცყოფა დაინახა, გულწრფელად ვწუხვარ და ამის გამო უღრმესად ბოდიშს ვიხდი პატივცემულ „სამშობლოს“ სარედაქციო კოლეგიის წინაშე. ეს საბოდიშო ბარათი უნდა გამოცხადდეს შემდეგ გაზეთებში: „კუტაისკია ვესტში“, „სამშობლოში“, „საქართველოში“ და „ზაკავკაზსკაია რეჩში“.

„კუტაისკია ვესტის“ პასუხისმგებელი რედაქტორი

გერ. მელიქ-ავაკოვი.

მაგრამ გერმან-მელიქ-ავაკოვის ზნის ხალხი გაკვეთილს მალე ივიწყებენ და თავიანთ სულის მოთხოვნილებას დიდი ხნით დაუკმაყოფილებელს ვერ [illegible] ეს გაზეთი ქართველების შესახებ.

„დაიპყრო რუსის ჯარმა ჰანეთი: ქართველები ჰყვირიან:

— მოგვეცით იგი ჩვენ!

აღიძრება საკითხი შავი-ზღვის სანაპიროების დასახლების შესახებ, — იგინი კვლავ ჰყვირიან:

— მოგვეცით იგი ჩვენ!

მიეცეს მათ მხოლოდ იმიტომ, რომ ეს სასიამოვნოა ქართველების ეროვნული თავმოყვარეობისათვის.

მიეცესთ კიდევ იმიტომ, რომ იქ და იქ საჭიროა ქართული კულტურა. ჩვენ გვსმენია ბერძნული კულტურა, რომაული კულტურა, ასირული კულტურა, ჩინური, არაბული, ეგვიპტური კულტურა.

მაგრამ ქართული კულტურისა არსად არაფერი გვსმენია.

თუ ოდესმე საქართველოს ჰქონია კულტურა, კულტურა იგი ყოფილა ბერძნული.

მადა აშლილი, მხეცური ნაციონალიზმით გაჟღენთილი ქართველი პუბლიცისტები, როდესაც მონაგებია გასაყოფი ჰყვირიან:

— ჩვენ მოგვეცით!

მაგრამ როდესაც შრომაა საჭირო მოსაგების მისაღებად, იგინი ამბობენ:

— უკეთესია ჩვენ ხელს ნუ გვახლებთ!

. . . . . .

არის რუსული ანდაზა:—

— ტიტე პური გალეწე!

— მუცელი მტკივა!

— ტიტე მაწონი ჭამე!

— სად არის ჩემი დიდი კოვზი!

ჩვენ მიმართ ასეთი გრძნობა და აზრი რომ ასულდგმულებს ეს გასაკვირი არ არის. საქმე ისაა რომ ეს ვაჟბატონები აშკარად სწერენ კიდეც საქართველოს შუა გულში, სწორედ ისეთ ქალაქში რომელიც სულერთიანად ქართველებისგან შესდგება! უფრო სავალალო ისაა რომ ადგილობრივი ქართველი საზოგადოება აქამდის შეწყნარებით ეპყრობოდა ამ სამარცხვინო ფურცელს, რომელსაც „კუტ. ვესტი“ ეწოდება. ეს გაზეთი ქუთაისში არც ერთი ნომერი არ უნდა იყიდებოდეს! ჩვენი ღირსება და თავმოყვარეობა მაინც სად არის. გერმან-მელიქ-ავაკოვების ცინიზმი როდემდის უნდა ბღალავდეს ქართველებს?!

ომის ამბები

გრძოლის ველზე

ჩვენი გაზეთის 16 მკათათვის ნომერში ჩვენ შევეხეთ დღევანდელ ოსმალეთის მდგომარეობას ბრძოლის ველზე და შევეცადეთ მოკლედ მაინც გაგვემარტა მკითხველისათვის, თუ რა განზრახვა აქვს მოპირდაპირის მთავარ შტაბს და ან რაგვარ პოლიტიკურ და სტრატეგიულ მოსაზრებით ხელმძღვანელობს. მაშინვე გადაჭრით დავსვით საკითხი და განვიზრახეთ გამოგვეკვლია, სად ან რომელ მიმართულებით ჰსურთ ოსმალებს აწარმოვონ მთავარი შეტევა, კავკასიისაკენ თუ სამუსულმანო ქვეყნებისაკენ. ჩვენ ვსწერდით: „თუ გადავხედავთ ოსმალეთის მთავარ შტაბის მოქმედებას, უეჭველია იმ აზრს დავადგებით, რომ მათთვის ჯერ-ჯერობით საყურადღებო საოპერაციო ასპარეზს სპარსეთი და მესოპოტამია შეადგენს, ისე როგორც აღმოსავლეთ ბრძოლის ველზე ავსტრია რუსეთისათვის. კავკასიის ასპარეზი მათთვის მეორე ხარისხოვანია. აქ ისინი უეჭველია მოგერებითს ბრძოლას აწარმოებენ და სცდილობენ დრომდის შეაჩერონ რუსეთის წინსვლა. სამაგიეროდ სპარსეთში და მესოპოტამიაში უფრო მეტს ჯარს მოუყრიდნენ თავს, რათა სპარსეთში შეტევით ერთგვარი შთაბეჭდილება მოახდინონ ინდოეთში. თვითონ ის ფაქტიც, რომ ცნობილი მათი წინამძღოლი ხალილ ბეი ამ ბრძოლის მიდამოებში აღმოჩნდა, ერთნაირად ამოწმებს ჩვენ მიერ გამოთქმულ აზრს. გეგმა გრანდიოზულია, მის განხორციელებას დიდი უნარი და ძალა სჭირია.

მთავარი შტაბი გუშინდელის დეპეშით გვამცნობს, რომ ოსმალები სასტიკად უტევენ მარჯვენა ფრთით მოყოლებული მურად-ჩაიდან ქერმანშაჰამდის. მუშთან და სპარსეთში რუსეთის ჯარს უკან დაუხევია. ცხადია აქ ოსმალებს საკმაო ძალებისათვის მოუყრიათ თავი. საკმაოთაც მომზადებულან, თორემ როგორ გაბედავდნენ შეტევის დაწყებას იმ დროს, როდესაც რუსეთის ჯარი ერძინჯანის მიმართულ[illegible] ზღვის ნაპირებით წინ მიიწევს. საზოგადოთ ეთელი კავკასიის ბრძოლა თითქოს ორად გაიყო, ერთის მხრით სახელდობრ ბაიბურთ-ერძინჯან-კიალკიტ-ჩიფლიკის მიდამოებით რუსები უტევენ, მეორე მხრით მუშ-ბითლის-ქერმანშაჰის ხაზით კი ოსმალები უტევენ და წინ იწევენ. ამ ორ ბრძოლის ველს ჰყოფს ბუნებრივი საზღვარი დერეიმის მთები, რომელიც სივიდან დაწყებული აზრუმიდან კიდევ ჩრდილოეთით გადაელენ. ასეთი ბუნებრივი საზღვარი თითქმის ორივე მოპირდაპირეს უზრუნველ ჰყოფს. ოსმალების შეტევას სპარსეთში

მნიშვნელობა აქვს იმ მხრივ, რომ არ შეიძლება გავლენა არ იქონიოს როგორც სპარსეთზე ისევე ინდოეთზედაც. შეიძლება მტერს უფრო დიდი განზრახვა ედოს გულში, სახელდობრ, ჰსურდეს გზა მოუპრას და ზურგიდან მოექცეს ერძინჯანში მომქმედ რუსის ჯარს. ამ გეგმის განსახორციელებლად ჯერ აზრუმი უნდა იგდონ ხელში მეორე კიდევ საკმაო ძალები უნდა აამოქმედონ ზღვაზე და ბატონობა ხელში ჩაიგდონ. ყველა კარგად იცის, რომ არც ერთი და აც მეორე ოსმალებს არ ძალუძს. ზეცა მათ დიდიხანია დასტოვეს, რაც ეხება აზრუმის დაბრუნებას ესეც ეტისმეტად საეჭვოა,

X

ომის დეპეშები

უმაღლეს მთავარსარდლის შტაბიდან

პეტროგრადი, 25 მკათათვე. ოფიციალი. რუსეთის ასპარეზი. მტრის 7 მფრინავისაგან შემდგარმა ესკადრამ მდ. სტოხოდის მიდამოებში მდებარე სიმაგრეებს ყუმბარები დაუშინა. აგეთ დროს არტილერიამ სროლა ასტეხა. ადგილ-ადგილ მტერი იერიშით გვეკვეთა, მაგრამ ყველგან მოვიგერეთ. ჩვენ მდ. გრაბერკის და სერეის მიმართულებით კვლავ წინ ვიწევთ. ჩვენმა ჯარმა სოფ. ზვიჟინის, ტროსტიანეცის და რადიუმის მიდამოები მტრის ძლიერი სიმაგრეები აიღო. აქ ჯარს ხელჩართული ბრძოლა ჰქონდა.

მოწინააღმდეგე კონტრ-იერიშებით სცდილობს შეგვაჩეროს. ბრძოლა ამ პირობებში სწარმოებს, რადან განუწყვეტელ წვიმების გამო გზა მეტად ატალახდა. მდ. კომოპეთ[illegible] ველესნიუვის მიდამოებში მტერი [illegible] რიშებს განაგრძობს. ჩვენი ჯარი ებ[illegible]ბენ ამ სოფელს სტრატეგიული მნიშვნელობა არა აქვს. ბრძოლის ჩრდილო-დასავლეთით გენ. სახაროვის ჯარმა კვლავ დიდ მნიშვნელოვანი ბრძოლები დაიწყო. და უნდა ველოდოთ რომ ამ ცოტა ხანში ამ ასპარეზზე ღირს შესამჩნევი ცვლილება მოხდება.

ამ ჟამად ცხარე ბრძოლა ბროდის სამხრეთით ხდება. სჩანს რუსების შეტევა გრძელდება. მოწინააღმდეგე დიდს წინააღმდეგობას უწევს რუსის ჯარს, ზოგჯერ თვით იწყებს შეტევას, მაგრამ მიუხედავად ამისა რუსები ნელ-ნელა წინ იწევენ.

გერმანეთის მზადება.

გაზეთების სიტყვით გერმანეთში ამ ჟამად გაცხარებული მუშაობაა გერმანეთის მოსაზღვრე ადგილების გასამაგრებლად. გერმანელები თავის საკუთარ მიწა-წყლის დასაცავად ემზადებიან.

რამდენი ჯარია სომმის მიდამოებში.

პარიზიდან იტყობინებიან, რომ ამ ჟამად დასავლეთის ასპარეზზე მდ. სომმისა და ანკრომის შუა ბრძოლაში მონაწილეთა საერთო რიცხვი 1,250,000 შეადგენს. ამ ჯარის არტილერია 10,000 ზარბაზნისაგან შესდგება.

ვერდენის ბრძოლის მიმოხილვა.

მიუხედავად იმისა, რომ ამ ერთი კვირის განმავლობაში გერმანელებს ვერდენის დანარჩენ სიმაგრეების წინააღმდეგ იერიში იერიშზე მიაქვთ, ფრანგების მეციხოვნე ჯარის მდგომარეობა სრულიად არ შეცვლილა. საფრანგეთის სამხედრო მიმომხილველნი იმ აზრისა არიან, რომ თუ გერმანელებმა ვერდენის მიდამოებიდან რუსეთისა და სხვა ასპარეზზე ჯარის გადაყვანა არ შესწყვიტეს, მათი მოქმედება ვერდენთან ძლიერ შესუსტდება და მათი მდგომარეობა უფრო გართულდებაო.

არაბების აჯანყება.

პარიზიდან იტყობინებიან, რომ სირიაში და ირაქში ათასობით არაბები იარაღს ისხავენ და მექქის შერიფის ჯარს უერთდებიან. ოსმალთა ჯარის აფიცრები გარბიან და შერიფის ჯარის გაწვრთნაში მონაწილეობას იღებენ.

ოსმალები გალიციაში.

ქ. ლვოვში კვლავ მოსულა ოსმალ[illegible] ბი გერმანულად მშვენივრად ლაპარაკობენ და სხვათა შორის დაბეჯითებით ირწმუნებიან რომ ანატოლიის საუკეთესო ჯარები მალე გალიციის ბრძოლებში მონაწილეობას მიიღებენო.

ალბანელები ბულგარელების წინააღმდეგ იბრძვიან.

უკანასკნელ ცნობების თანხმად 20,000 ალბანელი სერბეთის ჯართან ერთად უკვე იბრძვის ბულგარელების წინააღმდეგ. ეს ჯარი ალბანეთ ს მიწა-წყალზეა დაბანაკებული.

ოსმალების ჯარის განაწილება.

ოსმალეთის მთელი ჯარი ამჟამად ასეა განაწილებული: დარდანელთან სდგას ორი ოსმალების და ორიც გერმანელების დივიზია. სტამბოლის მეციხოვნე ჯარი შესდგება ოსმალებისა და ავსტრო-გერმანელების რაზმისაგან, რომლის რაოდენობა 10,000 კაცს უდრის, სტამბოლისა და ზონგულდაკის შუა, შავი ზღვის სანაპიროებზე დაბანაკებულია ერთი დივიზია. ფრაკიაში ამჟამად ოსმალებს ჯარი სრულებით არა ჰყავთ და მათ მაგივრობას ჟანდრები ეწევიან.

ვარნაში ოსმალებს ჰყავთ ერთი დივიზია და ერთიც ცხენოსანთა ბრიგადა, რომელნიც იკავენ შავი ზღვის სანაპიროებს. ყველაზე მომეტებულ ჯარს ოსმალებმა მცირე აზიაში, რუსეთის ასპარეზზე და მესოპოტამიაში მოუყარეს თავი.

გერმანელების წყალ-ქვეშა ნავის „დოიჩლანდის“ შესახებ.

რუსული გაზეთები იტყობინებიან, რომ გერმანელების წყალ-ქვეშა ნავს „დოიჩლანდი“ სრულებითაც არ გაურღვევია მოკავშირეთა ფლოტის ალყა: იგი ამერიკაში ერთ ნეიტრალ სახელმწიფოს სავაჭრო გემს დაშლილი ჩაუტანია. აქ ვითომც იგი ხელ-ახლა შეუკრავთ და მოსაჩვენებლად ამერიკაშივე ნაყიდ საღებავებით დაუტვირთავთ.

ბულგარელები რუმინელების შესახებ.

ბულგარეთის გაზეთები ერთხმად აფრთხილებენ რუმინეთს და აღნიშნავენ, რომ თუ რუმინეთი ბლგარეთის მიწა-წყალზე თარეშს გაჰბედავს, ბულგარეთი იძულებული იქნება რუმინეთის საზღვარი გადალახოს და ავსტრო-გერმანელებთან ერთად აიძულოს იგი იარაღი დაჰყაროს.

მდგომარეობა ქ. რიგის მიდამოებში.

ეს უკანასკნელი ექვსი დღე რიგის სიმაგრეებთან სასტიკი ბრძოლები არ შეწყვეტილა. რუსებმა აქ გერმანელებს რამდენიმე სიმაგრე წაართვეს. ამან აიძულა გერმანელები რიგის ბრძოლის ხაზზე სხვა და სხვა ასპარეზიდან მრავალ ჯარისთვის თავი მოეყარათ. ზურგ-გამაგრებული გერმანელები ეხლა გამუდმებული იერიშებით და კონტრ-იერიშებით სცდილობენ როგორმე წინ წაიწიონ. იერიშების წინ ისინი ძველებურ საშუალებებით სცდილობენ მოწინააღმდეგის ძალა შეასუსტონ, სწამლავენ ჰაერს, მტრის სიმაგრეებს სხვა და სხვა სითხით ცეცხლს უჩენენ და სხვ. მაგრამ ჯერ-ჯერობით რუსის ჯარს სიმაგრენი ვერ მიატოვებინეს. პირიქით თვით გერმანელები დიდი ზარალით უკან იხევენ. ეხლა გერმანელებმა იერიშები შესწყვიტეს და საპოზიციო ბრძოლა დაიწყეს.

გერმანელების ჯარის ახალი განაწილება.

უცხოეთის გაზეთები იტყობინებიან, რომ ფლანდრიიდან გერმანელებს ჯარი რუსეთის ასპარეზზე გადმოუყვანიათ. ყველაზე მეტს ყურადღებას გერმანელები მდ. სტირის მიდამოებში ატეხილ ბრძოლებს აქცევენ. აქ გერმანელებმა მთელს თავისუფალ ჯარს მოუყარეს თავი. კოველის და ბრესტ-ლიტოვსკის მეციხოვნე ჯარი ამ ჟამად მდ. სტირის ბრძოლებში იღებს მონაწილეობას. მაისის ბოლოს ავსტრო-გერმანელების ჯარი შესდგებოდა 76 დივიზიისაგან, რომელნიც რუსეთის და იტალეთის ასპარეზზე მოქმედებდნენ. უკანასკნელ 9 კვირის განმავლობაში ამ ჯარმა 500,000 კაცამდის დაჰკარგა: აქედან 350,000 მხოლოდ რუსეთის ასპარეზზე. საერთო რიცხვით ავსტრო-გერმანელებმა ორი წლის განმავლობაში 3 მილიონამდის ჯარი დაჰკარგეს.

უკანასკნელი დეპეშები

(პეტროგრადის დეპ. სააგენტოსაგან)

რუსეთის ასპარეზზე: მტრის 7 მფრინავი მდ. სტოხოდის მიდამოებს ყუმბარებს უშენს. რუსის ჯარი გრაბერკისა და სერეტის მიმართულებით კვლავ წინ იწევს. სოფ. ზვიუინის, ტროსტიხეცის და რედიუმის მიდამოებში რუსებმა მტრის რამდენიმე სიმაგრე აიღეს. მდ. შავ ჩერემოშზე, ვორორტის სამხრეთით მტერმა რუსების მოწინავე რაზმებს უკან დაუხევინა. 24 მკათათვის ბრძოლებში მდ. სერეტის მიდამოებში რუსებმა 13 აფიცერი და 2.000 ჯარისკაცი წამოიყვანეს ტყვედ.

კავკასიის ასპარეზზე: კიალკიტ-ჩიფლიკისა და ერზიჯანის მიდამოებში რუსებმა რამდენიმე ვერსით წინ წაიწიეს. მუშის ასპარეზზე რუსებმა ჩრდილოეთისაკენ დაიხიეს. ბითლისის მიდამოებში ოსმალთა დიდძალი ჯარი ქურთების დახმარებით შეტევას განაგრძობს.

სპარსეთში ქერმანშაჰის აღმოსავლეთით რუსის რაზმებმა უკან დაიწიეს.

საფრანგეთის ასპარეზზე: სომმის ჩრდილოეთით საარტილერიო ბრძოლაა. მაასის მარჯვენა ნაპირზე გერმანელები ტიომონს იერიშით ეკვეთნენ, მაგრამ ფრანგებმა შეაჩერეს. ვოშაპიტრის ტყეში გერმანელები იერიშებს განაგრძობენ.

ინგლისის ასპარეზზე: მდ. ანკრასა და სომმის შუა სასტიკი საარტილერიო ბრძოლაა. პოზიერის მიდამოებში ინგლისელებმა ცოტათ[illegible] წინ წაიწიეს.

იტალიის ასპარეზზე: ჩვეულებრივი საარტილერიო ბრძოლებია. ღირსშესანიშნავი არა მომხდარა რა.

———

სამხედრო მინისტრმა განკარგულება გასცა, რომ პირველ დაწყებითი სკოლების—სამინისტროების, სახელოსნო სასწავლებლების და საბაგალოსნო სკოლების მასწავლებლებს ჯარში არ გაიწვევენ წითელ ბილეთიანებს 1896—1893 წლებისას, ხოლო ლურჯ ბილეთიანებს 1905—1893 წლებისას. ზემო აღნიშნულ წლების მასწავლებლებმა სამხედრო ბეგრის უფროსს უნდა წარუდგინონ დირექტორის ან ინსპექტორის მიერ შემოწმებული მოწმობა, რომ ნამდვილად სახალხო მასწავლებელია და სამსახურში ირიცხებოდნენ 1916 წლის 4 თიბათვემდე.

—

საფრანგეთის შინაგან საქმეთა სამინისტრო აცხადებს, ომისგან მიწასთან გასწორდა 753 სოფელი და ქალაქი.

—

მიწადმოქმედების სამინისტროს წარმომადგენელის თავმჯდომარეობით საგანგებო კრებაზე დაადგინეს ნესტრ შეუცვლელი ფასები ახალ მოსავალზე ჭვავზე—140 „აპ., ხორბალზე—175 კ., ქერზე—140 კ., ფეტვზე—150 კ., ცულისპირაზე—180 კ., მუხუდოზე—2 მან.

—

„ფრანკფურტერ ცაიტუნგი“ სწერს: რუსეთის ბრძოლის ველის შესახებ რამ გარკვეულის თქმა შეუძლებელია. ომის გადამწყვეტი ბრძოლა იმ მიდამოებში მოჰხდება, სადაც ლინიცინგენის და ბოტმერის ჯარი მოქმედობს. ამ ფრონტებზე ამ ჟამად მკაცრი ბრძოლა სწარმოებს.

—

ბუქარესტიდან ჟენევის გაზეთს ატყობინებენ: გერმანეთის და ავსტრიის თვალსაჩინო ჯარი ბალკანეთის საზღვრიდგან არ იციან სად გადაიყვანესო. ბულგარელები ამის გამო გულდაწყვეტილები არიან, რომ მარტო დარჩნენ სალონიკის ჯართან საბრძოლველად.

—

გაზეთ „რეჩის“ ცნობით ფელდმარშალი ჰინდენბურგი აღმოსავლეთ ასპარეზზე დანიშვნისათანავე გერმანეთ-ავსტრიის ჯარის მოწესრიგებას შეუდგა. მკაცრის ზომების მიღებით მოსპო გენერალთა შორის უთანხმოება. თანამდებობიდან გადააყენა ჯარის უფროსნი პუხილო და ჰერცჰერცოგი იოსებ ფერდინანდი. ამ ცვლილების შეტანით ჰინდენბურგს იმედი აქვს მომავალში აღმოსავლეთის ასპარეზის საქმე სხვა გეზით წავიდეს და გამარჯვებას მიახწიოს. ამბობენ, აღმოსავლეთი ფრონტი დღეიდან გადამწყვეტ ბრძოლის ველად გარდაიქცევაო.

—

„რ. ინვალიდი“ სწერს: 20 ივლისს დიდი მთავარი ნიკოლოზ ნიკოლოზის ძე მხედარ მთავრის იუდენიჩის და ამალის თანხლებით ერზერუმიდან ტრაპეზუნში მობრძანდა, სადაც ორი დღე დაჰყო. ციხის გამმაგრებელს დიდმა მთავარმა მუყაითობის და შრომისთვის მადლობა გადაუხადა. სუუკ-სუსის სიმაღლეზე დიდს მთავარს საუზმე მიართვეს. საუზმეს დაესწრნენ: ციხის მთავარი ზედამხედველი, მიტროპოლიტი, ქალაქის წარმომადგენელნი, მოხელე ამშენებელნი, სამხედრო და საზღვაო უწყებათა მოხელენი. 19 მკათათვეს მეფის ნაცვალი ავტომობილით ბაიბურთსა და ერზინჯანისკენ გაემგზავრა.

—

ინგლისელთა გემი „კინგ უამეს“ წყალქვეშამ დაღუპა. მეორე გემი „ინდრამედა“ გადარჩა.

—

გემი „დედოფალი ვილჰელმინა“ დაიღუპა. ზედმეყოფნი გადარჩნენ.

—

ხმა დადის ასკვიტი სამსახურიდან უნდა გადადგეს, რადგან პალატაში განაცხადა: არავინ იცის მომავალში ვინ წარმოდგება მთავრობის მთავარ წარმომადგენლებადაო.

—

გერმანეთში ფართო და დიდი მზადებაა გერმანეთის ტერიტორიის დასაცავად.

—

ლონდონიდან ოფიციალად იტყობინებიან: ლორდი უინბორნი, რომელიც ამას წინად ირლანდიის მეფის მოადგილის თანამდებობიდან გადადგა, ხელახლად დანიშნეს ამავე თანამდებობაზე.

—

ერთის მხრით ინგლისის და რუსეთის ელჩთა, ხოლო მეორეს მხრით სპარსეთის მთავრობის მიწერ მოწერის შემდეგ, სამს სახელმწიფოს მოლაპარაკება დასრულდა. ამ მოლაპარაკებით გამტკიცდა დამოკიდებულება ინგლისის, რუსეთის და სპარსეთისა. გაარჩიეს ერთმანეთისთვის სასაუბარი საკითხი, რომელიც შეეხება სპარსეთს სურსათის და სამხედრო ორგანიზაციების მოსაწყობად. მკვიდრ წესწყობილების დასამკვიდრებლად მოეწყობა ფართო სამხედრო ძალა რუსეთის და ინგლისელების ინიციატორების ხელმძღვანელობით.

—

ვენიდან იტყობინებიან: თუმცა საეჭვოა რომ რუმინეთმა ნეიტრალობა დაარღვიოს და ავსტრია-ჰუნგრეთის წინააღმდეგ გაილაშქროს, მაინც გერმანეთ-ავსტრია თადარიგს იჭერენ და რუმინეთის საზღვარზე ჯარს აგროვებენო.

—

გერმანეთის წყალქვეშამ ჩასძირა შვეიცის გემი „ვერა“ ხე-ტყით დატვირთული.

ახალი ამბავი

მეფის ნაცვლის სახელწოდების დღეს მათი იმპერატორებითი უმაღლესობა დიდი მთავარი ნიკოლოზ ნიკოლოზის ძე მილოცვებს არ მიიღებს.

ობერ-პროკურორი უწმ. სინოდისა ა. ნ. ვოლჟინი თვის კანცელარიის დირექტორის ბ. იაკკევიჩის და საგანგებო საქმეთა მონდობილებათა მოხელის თ-დ მიშეკისთან ერთად გუშინ ნაშუადღევის 5 საათზე საქართველოს სამხედრო გზით გაემგზავრა პეტროგრადს.

პიროს ალავერდელი გუშინ ნაშუადღევის 4 საათზე ობერ-პროკურორთან იყო სადარბაზოდ.

მეფის ნაცვლის საბჭომ შეიწყნარა სიტყვიერი შუამდგომლობა მეფის ნაცვლის კანცელარიის თბ. გუბერნატორის შუამდგომლობის შესახებ, რომ ქალაქის თვითმართველობას 210 ათასი მანეთი სესხად მიეცეს ცენტრალურ საელექტრონო სადგურის გასაფართოებლად.

მომხმარებელი ამხ. ს. გრემისხევის, დუშეთის მაზრა, მცხოვრებლებმა შუამდგომლობა აღძრეს თბ. გუბერნატორის წინაშე მომხმარებელ ამხანაგობის დაარსების შესახებ ამ სოფელში.

მოსავალი. როგორც თბ. გუბერნატორის კანცელარიის მიერ შეკრებილ ცნობებიდანა სჩანს, პურისა და საზოგადოდ მინდვრის მოსავალი თბ. გუბერნიაში გვარიანია.

ჯარში გასაწვევთა ქალაქის კომიტეტში. 25 მკათათვეს ქალაქის მოურავის მოადგილის თ-დ ა. მ. არღუთისკი დოლგორუკოვის თავმჯდომარეობით შესდგა კრება თბილისის ქალაქის ჯარში გასაწვევთა ვადის გადამდებ კომიტეტისა. კრებას მოხსენდა 12 თხოვნა სხვა და სხვა დაწესებულებაში მომუშავეთა, რომელნიც სახელმწიფოს დაცვას ემსახურებიან. კრებამ განიხილა ეს თხოვნები და 131 კაციდან 60 კაცს მისცა შეღავათი 1917 წ. 1 იანვრამდე. სხვათა შორის განხილულ იქმნა თბ. რუსულ გაზეთების შუამდგომლობა—შეღავათის შესახებ კრებამ ჯარში გაწვევის ვადა გაუგრძელა „კავკ. სლოვოდან“ 3 კაცს, „ლისტოკიდან“ 1 კაცს, „რეჩიდან“ 1 კაცს, „კავკაზიდან“ 2 კაცს და „რუსკი სლოვოს“ თბ. განყოფილებიდან 1 კაცს. ქართულ გაზეთების შუამდგომლობანი ჯერ არ განუხილავს კომიტეტს გაზეთის ასოთ-ამწყობნი თითქმის ყველანი გაანთავისუფლეს.

ქალაქთა კავშირის შუამდგომლობა. ქალაქთა კავშირის კავკასიის განყოფილებას ხარჯების გასაძღოლად ფული აღარ გააჩნია და ავანსად ითხოვა მომავალ ნახევარი წლის ხარჯთაღრიცხვის ანგარიშში 4 მილიონი მანეთი. შუამდგომლობისათვის მხარის დასაჭერად განყოფილებამ მიმართა მის უმაღლესობას პ. ა. ოლდენბურგის პრინცს. ქალაქთა კავშირის მთავარმა რწმუნებულმა მოსკოვის ქალაქის მოურავმა ბ-ნმა ჩელნოკოვმა ამ შუამდგომლობის გამო ცნობები სთხოვა კავკასიის მხედრობის შტაბის უფროსს. განყოფილება დარწმუნებული იყო, რომ ამით საქმე დამთავრდებოდა, მაგრამ შტაბის უფროსს თავის მხრივ ცნობები არ გაუგზავნია და ქალაქები გადაუცია მეფის ნაცვლის სამხედრო ნაწილის თანაშემწის ინფანტერიის გენერალ იანუშკევიჩისათვის.

ჩხრეკა-დაპატიმრება. 25 ამა თვეს გაუჩხრეკიათ და დაუპატიმრებიათ განმანაწილებელ პუნქტის უფროსი სანიტარი ბ-ნი რუხაძე; 26 ამა თვეს, დღის 4 საათზე, აგრეთვე გაუჩხრეკიათ და დაუპატიმრებიათ „თანამედროვე აზრის“ თანამშრომელი ნოე ხომერიკი; იმავე დილით გაუჩხრეკიათ და დაუპატიმრებიათ „აღორძინების“ თავმჯდომარე და ამიერკავკასიის კოოპერატივთა ერთ-ერთი გამგე დ. კახელაძე. გაჩხრეკის დროს საეჭვო შინაარსის ქაღალდები არავითარი არ აღმოჩენილა.

კრება საბურთალოზე. ხუთშაბათს, 28 მკათათვეს, საბურთალოს სახალხო აუდიტორიის წევრთა საზოგადო კრებაა დანიშნული, საღამოს 8 საათზე. საჭიროა წევრები ბევრი დაესწროს, რადგანაც კრება მესამეთაა დანიშნული და არსებითი საკითხებია განსახილველი.

ხოლერა თბილისში. 25 მკათათვეს ქალაქის საავადმყოფოში მიიყვანეს ავლაბრიდან ანნა ტაბაკაძე, რომელიც იმ დღესვე გარდაიცვალა ბაქტეროლოგიური გამოკვლევით აღმოჩნდა, რომ ის ხოლერით ყოფილა ავად. იმავე საღამოს საავადმყოფოში მიიყვანეს აშკარად ხოლერის ნიშნებით ჩერქეზიშვილის ქუჩიდან (სახლი, 90) ბ-ნი კუდრიავცოვი და ვარდისუბნის ქუჩიდან (სახლი, 10) მინასიანცი. ავადმყოფების განავალს ბაქტეროლოგიურად იკვლევენ.

შემოიტანეს თბილისში 21 მკათათვეს: ფქვილი 7 ვაგ., ქერი 7 ვაგ., სიმინდი 1 ვაგ., ღვინო 5 ვაგ., ხილი 1 ვაგ., შეშა 23 ვაგ., გაუწმენდავი ნივთი 8 ვაგ., თეზაფი 1 ვაგ., ქონი 5 ვაგ., გოგირდი 1 ვაგ., შაბიამანი 400 ფუთი, მატყლი 191 ფუთი, კანიაკი 268 ფუთი, კარტოფილი 162 ფუთი, პამიდორი 347 ფუთი, კარაქი 33 ფუთი, ყველი 482 ფუთი.

გადამდები სნეულებანი. 26 მკათათვეს ქალაქის საავადმყოფოში იწვნენ: ხუნაგიანი 11, ყვავილიანი 5, მუცელათი 9, ქუნთრუშიანი 30, სახადიანი 55, საოფლიანი 156, მენინგიტიანი 2 და ხოლერის ნიშნებით 2 კაცი.

ეროვნული ვითარება

ლიტველთა საკითხი. გაზეთ „ძიმტენეს ვესტნეტის“-ში დაბეჭდილია საუბარი ლიტველთა წარმომადგენელთან სათათბიროში—მ. იჩასთან, რომელიც მონაწილე იყო ამას წინად საზღვარ გარედ გამგზავრებულ საპარლამენტო დელეგაციისა.

დეპუტატ იჩასს ყოველივე ზომა მიეღო, რათა ევროპაში დაინტერესდენ რუსეთის პატარა ერთა ბედით და მათი მომავალით; ამისათვის იჩასს უნახავს ხელმძღვანელნი უცხოეთის სახელმწიფოთა საგარეო პოლიტიკისა, მაგალითად საფრანგეთის პრეზიდენტი, რომის პ. პ. და მრავალი საზოგადო მოღვაწენი და გამოუკითხავს მათი აზრი შესახებ ავტონომიური უფლებათა მინიჭებისა რუსეთში მყოფ ერებისათვის, კერძოდ ლიტვისათვის.

იჩასს გარკვეული პასუხი ვერ მიუღია თავის კითხვებზე.

ერეგის წარმომადგენელთა ყრილობა ლოზანში

„კიევსკაია მისლის“ მე-200 ნომერში დაბეჭდილია კორესპონდენცია შვეიცარიიდან, სადაც აწერილია ამას წინად ლოზანში მომხდარი ყრილობა ერთა წარმომადგენლებისა.

ყრილობას სხდომები ჰქონდა სასამართლოს შენობაში, იყვნენ 23 ერის წარმომადგენელნი. აგრეთვე ათასამდე სტუმარი და დელეგატები. აქ იყვნენ ბელგიელები, ირლანდიელნი, ლიტველები, ფინლანდიელნი, ლატიშები, ქართველნი, ეგვიპტელები, თათრები და ბასკები—ათასი სხვა და სხვა ჯურის ხალხი და ტომი. მარტოოდენ ჩეხელები და სომხები არ ყოფილან ყრილობაზე. პირველთ დემონსტრატიულად უარი სთქვეს: ჩვენ თავის დროსა და თავის ადგილას ნათლად გამოვსთქვით საკუთარი მიზანი. სომხებმა განაცხადეს, ვერ დავესწრებით კონგრესს, რადგან მანდატები არ მიგვიღია, თუმცა ყრილობას სრულს ნდობას ვუცხადებთო.

ყრილობის გახსნისას ლოზანში ჩამოვიდა ბელგიის იუსტიციის მინისტრი კარტონ დევიორი და ბელგიისავე დეპუტატი ჟორჟ ლორანი, რომელიც ომამდე „ადამიანთა უფლების დაცვის ლიგის“ ხელმძღვანელი იყო. კონგრესზე იყო სტამბოლის პროფესორი თათარი აქშურა-ოღლი-იუსუფი, გრაფი ტიშკევიჩი, ეგვიპტელების ხელმძღვანელი პავიდ-ბეი, ლიტველთა წარმომადგენელი ბარონ როოპი, ალბანელთა მეცნიერი დ-რი ტურტულის-ბეი და ბასკი ლოპეც-მანდიძაბალი, ფინლანდელი „აქლივისტი“ კუნი-ცილიანსი, სიონისტი აბერსონი და ქართველი ნაციონალისტი მიხეილ წერეთელი.

კონგრესი გახსნა ბრიუსელის საბიბლიოგრაფიო ინტერნაციონალურ ინსტიტუტის ყოფილმა დირექტორმა ბელგიელმა პოლ-ოტლემ. მან აღნიშნა კონფერენციის ორი მიზანი: გამომუშავება ეროვნებათა უფლების ხარტიისა, რომ დიპლომატებმა ზავის ჩამოგდების დროს იცოდნენ დაჩაგრულ ერთა მოთხოვნილებანი. მოვისმინოთ დაჩაგრული ერების საჩივარი, თუმცა ეხლავე მსჯავრს ნუ დასდებთო. ოტლემ ფრთხილად აღნიშნა, თუ რა პირობებია საჭირო ერის თავისუფლად განვითარებისთვის. ერმა თვითონ უნდა მოინდომოს თავისუფლება, მოისურვოს დამოუკიდებლობაო და კიდევაც მიიღოს. თუ კონგრესზე თავისუფლების მტრები აღმოჩნდებიან, გზა და ნირი შეშლიათ, სხვა კარებს უნდა მიადგნენო. თავმჯდომარის შემდეგ ილაპარაკა ლოზანის მუნიციპალიტეტის ვიცე-პრეზიდენტმა ბურნიემ და კონგრესი გააფრთხილა: ნუ დაგავიწყდებად, რომ ნეიტრალულ ქვეყანაში ხართო. ამერიკელმა პროფესორმა გერონმა წარმოსთქვა: ჯერ მსოფლიოს მოქალაქენი უნდა ვიყვნეთ და შემდეგ განსაზღვრულ ერებისაო.

შემდეგ კონგრესი შეუდგა ეროვნებათა უფლების დეკლარაციის შემუშავებას. დეკლარაცია ხუთის პარაგრაფისაგან შესდგება. პირველი ეხება პიროვნების უფლებასა: ვინც უნდა იყოს ადამიანი, ევროპიელი თუ აღმოსავლეთელი, არ უნდა იჩაგრებოდეს მისთვის, რომ განსაზღვრულ ეროვნებას ეკუთვნის, ან რაიმე განსხვავებულ სარწმუნოებას აღიარებს. მეორე პარაგრაფი ეხება ნაციათა კოლექტიურ უფლებას. მესამე—ერთა კულტურულ-ნაციონალურ ავტონომიას სახელმწიფოს ფარგლებში. მეოთხე მუხლი ეხებოდა მკვიდრ-ბინადარ მცხოვრებთა მფარველობას და მეხუთე—ზღვათა თავისუფლებას. ყველა მუხლი, მეოთხეს გარდა, ერთხმად მიიღეს. უარჰყვეს შესწორება, რის ძალითაც ცალკე ეროვნებათა საკითხი პლებისციტით უნდა გადამწყდარიყო. ყველას ერთნაირ კანონს ვერ დავუწერთო.

ეგვიპტის წარმომადგენელმა პავიდ-ბეიმ პროტესტი განაცხადა მეოთხე მუხლის წინააღმდეგ- დაჩაგრული ერები პირუტყვები ხომ არ არიან, რომ მათს მფარველობის თაობაზე ვილაპარაკოთო. უპასუხეს, რომ ისეთი კულტურიანი ერები კი არა ჰყავთ მხედველობაში რანაირიც ეგვიპტელები არიან, არამედ ველურები, როგორც ბუშმენები. ამას მხარი დაუჭირა პროფეს. ფორელმაც. ეს მუხლი მაინც უარჰყვეს.

ყველაზე საინტერესო იყო ეროვნებათა საჩივარი. ეს საჩივარი მომავალ საზავო კონფერენციას მასალად გამოადგებაო. აქ ჩვილი ბევრი იყო და ყრილობასაც სიცოცხლე დაეტყო.

თავმჯდომარემ ოტლემ აღნიშნა, რომ ყრილობაზე ყველაფრის ლაპარაკი შეიძლება, ოღონდ აკადემიური კილოთიო. შემდეგ განაცხადეს: ირლანდიის საკითხის მოწესრიგებას ინგლისის მთავრობა იდებს თავსაო. ყრილობამ ინგლისს ნდობა გამოუცხადა და ირლანდიელები დაჩაგრულ ერთა რიცხვში ამოშალეს.

სხვათა შორის ილაპარაკა მიხაკო წერეთელმა. მან აღნიშნა სურვილი რუსეთისაგან ჩამოშორების და დამოუკიდებლობის მოპოებისა. ამან გამოიწვია მეორე ქართველის, სოციალ-დემოკრატის თევზაიას პროტესტი, რომელმაც განაცხადა: საქართველოს ჩამოშორება კი არ უნდა, არამედ რუსის ხალხთან ერთად რუსეთის დემოკრატიზაცია ჰსურსო. მიხ. წერეთლისა და თევზაიას ლაპარაკმა მეტად ცხარე ხასიათი მიიღო. მეორე დიდი ინცინდენტი გამოიწვია ერთ ლატიშელ ქალის გამოსვლამ. ლატიშელები წინააღმდეგნი იყვნენ მისი გამოსვლისა და პროვოკატორიც კი უწოდეს.

ამ ორი ინცინდენტის გარდა ყრილობამ სხვა მხრით ძლიერ მშვიდად ჩაიარა. არც საკვირველია. ლოზანელთა გულგრძყვილო მასლაათს, აღბად არავითარი მნიშვნელობა ექნება დაჩაგრულ ერებისათვის. მაშ რაღა საჭიროა სიცხარე? (ს. ფ.).

ქართულ ჟურნალ-გაზეთოგის ასი წლის შესრულების გამო

1917 წელს ასი წელიწადი შესრულდება, რაც საქართველოში რუსის მთავრობის თაოსნობით პირველად გამოიცა ქართული გაზეთი, სახელდობრ „ქართული გაზეთი“. მეტი არ იქნება ეს წელიწადი რომ ქართველმა ერმა ღირსეულის მოგონებით აღნიშნოს და ამ გაზეთთან ერთად მოიკონოს სხვებიც, იმავე, მეცხრამეტე საუკუნის პირველი მეოთხედის სხვა ქართული გაზეთებიც, როგორიც არიან მაგალითად გამოცემანი 1819, 1821 და 1823 წლებისა. მე პირადად საჭიროდ ჩავთვლიდი, რომ 1817 წელი იუბილეთი აღნიშნულიყო.

საჭიროდ მიმაჩნია იმ დროინდელ ამბებიდან ქართველ მკითხველს ზოგიერთი ცნობა მიეაწოდო. შემდეგში შეიძლება ბევრი ისეთი ახალი საბუთი აღმოჩნდეს, რომელიც უეჭველს გახდის, რომ ქართველებს გაზეთი 1817 წელიწადზე უფრო ადრე გვქონდა და რომელიც ბევრ ახალ მხარეს ჩვენი კულტურულ-სოციალურ ცხოვრებისას გამოაჩენდეს. საჭიროა ჩვენი წარსულის ჩხრეკა და გულდასმით შესწავლა, რომ კულტურულ საქმიანობასა და შემოქმედებას შედარებით ისტორიაში ქართველობამ მისდამი ღირსეულად კუთვნილი ადგილი დაიჭიროს ერებ შორის. ეს მით უფრო საჭიროა, რადგანაც ბევრს ისიც კი ჰგონია, რომ ჩვენ რუსეთთან შეერთებამდე ქრისტიანებიც არ ვიყავით, არამც თუ სასწავლებლები და სტამბა გვქონოდა! ჩვენ ვამბობთ, რომ ქართული გაზეთი 1817 წელზე ადრეც გამოიცა. ჩვენი მეფობის დროს თბილისში ქართული გაზეთი გამოდიოდა და ამის თქმის საფუძველიც გვაქვს.

ეხლა მოკლეთ აღვნუსხავ ამ ხანების ზოგიერთ ღირსშესანიშნავ ამბებს. 1781 წ. მეფე ერეკლე მეორემ და იმერთ მეფემ სოლომონ დიდმა საქართველო რუსეთის მფარველობის ქვეშ აღიარეს. ამავე დროს თბილისში მორიგი ჯარის შეკრება ანუ მუდმივი ლაშქრის ყოლა გამოცხადდა.

ანტონ კათალიკოზმა თბილისსა და თელავში სასულიერო სემინარიები გახსნეს.

1782 წელს მეფე ერეკლემ ოქროს ფული მოსჭრა და თბილისის ზარაფხანა გააფართოვა. ამავე წელს ევროპაში პატრი მაგარო დესპანათ გაგზავნა, დახმარებას სთხოვდა ავსტრიის იმპერატორს, პრუსიის კაროლს, საფრანგეთის მეფეს, რომის პაპს, ვენეციის რესპუბლიკას და სხვებს. მეფე ერეკლეს სურდა თავისი ჯარი ევროპიულად მოეწყო და ამისათვის სახსარი უნდა მოეძებნა.

1783 წელს თბილისს შემოვიდნენ ევროპიელი ხელოსნები. ერთმა გერმანელმა მესაათემ გოფილდმა ავლაბრის ხიდის გვერდით საათის ქარხანაც გახსნა. ამავე წელს თბილისში გაფართოებულ იქმნენ შაქრის, ქაღალდის, სანთლის, საპნის ქარხნები და სხვა მრავალი ასეთი რამ. მაშინ ტყავის ქარხნების გარდა სულ თბილისში სამოცამდე სხვა და სხვა ქარხანა იყო. 1784 წელს თბილისში გახსნეს სახალხო საერო სკოლები, ერთი სადოსტაქრო და საფერშლო სკოლაც. გააფართოვეს და გაადიდეს კათოლიკების სკოლები. ამავე 1784 წელს თბილისში გამართულ იქმნა ქართული თეატრი. ამ თეატრის გამმართველი იყო ერთი თელაველი, მაიორი გაბრიელი. ეს მაიორი რუსეთში მსახურებდა და მაიორობა იქ მიეღო. საქართველოში დაბრუნების შემდეგ თბილისში ცხოვრობდა და მეფე ერეკლეს სასიამოვნოდ თბილისში ქართული თეატრი გააკეთა. ამ თეატრის დაბეჭდილი ბილეთი მეც ვნახე თ. ალ. ორბელიანის ნაქონი; ბილეთზე ასე ეწერა ლექსად: **შაური ორი, გაბრიელ მაიორი,** სჩანს თეატრში შესასვლელი ბილეთი ორი შაური ღირებულა.

დარწმუნებული ვარ, ეროვნული ... გლეხთა და შეგნებულ მწერალ-ბეგლეთა პირთ შორის, ... ისეთი ვინმე, რომელთაც ეცოდინებათ კარგათ ის ამბავი, თუ მეფე ერეკლესა და სოლომონ დიდის დროს, ქართლსა-კახეთსა და იმერეთში ის რა ქაღალდები იყო, რომელსაც „ლაპორტი“ ეწოდებოდა. ორბელიანთ მოურავი, მწიგნობარი დავით ამერიძე იტყოდა ხოლმე, რომ „ლეპორტი“ მეფის ბრძანება იყოო. ძველი ცნობების ქექა და ძებნა გვინდა, თორემ დარწმუნებული უნდა ვიყოთ, რომ ქართველ მეფეთა დროს გასაოცებელ გაზეთ და გაზეთის მსგავს ფურცლებსაც ვნახავთ.

მაგრამ ამ „ძველ“ დროს თავი გავანებოთ. ჩვენს წარსულში ჩვენი კულტურის ახალი საბუთების აღმოჩენა იქნებ მიწყინოს იმ ხალხმა, რომელსაც არც წარსულის ცოდნა და არც ხალისი და სიყვარული შიგ ჩაიხედოს, ხოლო სამაგიეროდ აქვს დიდი კადნიერება ჩვენი გაკულტურების ისტორია რუსების შემოსვლიდან დაიწყონ! იქნებ ამ ახირებულმა ხალხმა მიწყინოს ესა და უკმაყოფილო დარჩეს. რა ბედანა იქნება ახალ მოდის უგუნურებას კიდევ ახალი მსხვერპლი შევსწიროთ!.. მაშ დაუბრუნდეთ „ახალ“ დროს.

ეს ახალი დრო იწყება მეცხრამეტე საუკუნით, 1817 წლით. ჩვენდა სამარცხვინოთ, ჩვენ არც ამ ახალ დროის გაზეთის საქმე ვიცით; არ ვიცით თუ ვინ დაარსა იგი, ან ვისი რედაქტორობით გამოიცა. ვიცით მხოლოდ ისე რომ 1817 წ. გამოსულა სანიმუშო ნომერი და ორიც ასეთი სხვა ფურცელი გაზეთის დასასტამბავათ, მეტი არაფერი, 1818 წ. კი გაზეთის სახით უბეჭდავთ, ამ დროს გამოცემის დროც აქვს დანიშნული და გაზეთის ფულიც: 1818 წ. გაზეთის ნომრების წერილებიდან სჩანს, რომ ეს გაზეთი 1817 წელს გამოდიოდა, მაგალითად 1818 წლის გაზეთში მოხსენებულია თვით ოფიციალურს განცხადებაშიც, ასე რომ ვითარცა წარსულ წელს იქმნა განცხადება და საქმენი გაიცაო, ასევე გაიცემა წელსაცაო.

ამაზე ვაფუძნებთ ჩვენ იმ ცნობას, რომ ქართული გაზეთი გამოიცა 1817 წ. ეს ნამდვილი ამბავი უნდა იყოს. ეს გაზეთი 1819 წლამდე გამოდიოდა, ხოლოდ სახელის შეცვლით, მას „ქართული გაზეთის“ მაგიერ უწოდეს „საქართველოს გაზეთი“. ზომა გაზეთის იგივე არის, სიგანეც „ქართული გაზეთი“, ფასიც იგივე, ასოებიც, ქაღალდიც, ერთად ერთი სახელია მარტოთ შეცვლილი, ამიტომ ჩვენ ამას ერთ გაზეთად ვთვლით.

ამ გაზეთის ნომერი ჩვენს დროს იშვიათად საშოვნელია. გვაქვს ერთი ნომერი, რომლის სათაურსაც აქ თავის გარეგან სახით მოვიყვანთ.

საქართველოს გაზეთი

ნოემბერსა ზ დღესა, ჩყით წელსა, თფილისში.

на 38

გამოცხადებანი

ეს სათაურია გაზეთისა, შემდეგ ამის იწყება განცხადება გაზეთის გამოცემისა, ან გასცხადებაც:

„ქართულის გაზეთის გამოცემანი ვალად თვისად რაცხვენ, რათა წინასწარ აცნობონ პატივცემულ საზოგადოებასა, რომელ გამოცემა ესრეთისა

ვინ იქნება ჩვენი მხსნელი

(შალვა დადიანის პიესის „შენი ჭირიმე“-ს გამო)

(დასასრული)

მესამე მოქმედება, სადაც უკანასკნელად ვხედავთ მომაკვდავ სოსიკოს, პირველი შეხედვით თითქოს მელოდრამატიულია, მაგრამ გარდა ერთიორი ნაკლისა, ესეც გვაძლევს, გვისრულებს სოსიკოს ნამდვილ სახეს. ავტორს, ეტყობა, ზედმიწევნით კარგათ შეუსწავლია თვისი გმირი, ბევრს ხანს მიუპყრია მისკენ თვისი გულისყური, ყოველგვარი მდგომარეობა თითქმის თვითვე ღრმად განუცდია, რომ ასეთი სიმართლით გადმოგვცა მისი სულის კვეთება, მისი უცნაური, დაუდეგარი ფსიხოლოგია. დიახ, მხოლოდ სოსიკოს, რომლის ბუნება მუდამ მრავალფეროვანია და სხვა და სხვა უკიდურესობათა განსახიერებას წარმოადგენს, შეეძლო თვითვე მოეხადა მის წინაშე ბოდიში, შეეძლო თვისი უდროოდ მოსწრაფებულ ცხოვრების ერთად ერთი სატრფიალო საგანი ოლია მისთვის დაელოცა და არავითარი ბოროტება, არავითარი შური გულში არ გაევლო. მაგრამ არის ერთი ადგილი ამ მოქმედებაში, სადაც ავტორი თითქოს რაღაცის ზედგავლენით საჭიროდ სულის ღრეჩინის მომაკვდავ სოსიკოს, გამარჯვება ცხოვრებაში მხოლოდ და მხოლოდ ბურდულს და მის თეორიას დარჩებ, რომ ჩვენი ერის მომავალი. ჩვენი ხსნა და წინმსვლელობა მხოლოდ ბურდულებზე და მათი თეორიის განხორციელებაზეა დამოკიდებული და სხვა ამგვარი ქათინაურები, მიმართული გლეხების და მათი წინამძღოლი ბურდულებისადმი. ეს ადგილი რაღაც არა ბუნებრივია, აშკარად ტენდენციური და შეუფერებელიც.

ვფიქრობ და ვერ წარმომიდგენია, რომ ის სოსიკო, რომელიც ასე ღრმად ჩასწვდა ჩვენი ხალხის ფსიხოლოგიას, რომელმაც ასე მშვენივრად განმარტა და ჩამოაყალიბა თვისი საყვარელი გამოთქმა „შენი ჭირიმე“, რომელსაც ყოველთვის და ყველაფერში თავისებურობის და ორიგანალობის ბეჭედი აზის, დაეთანხმა ბურდულის მშრალს, უსისხლ-ხორცო, ათასჯერ გადაღეჭილ თეორიას და თვისი საყვარელი ხალხის ბედი და მომავალი მას მიანდო, მასზე დაამყარა. არა და არა! ის სოსიკო, რომელიც პირმშო, ღვიძლი შვილია ჩვენი ერისა და მასთან განუწყვეტელი სულიერი ძაფებით მჭიდროთ შეკავშირებულ - შესისხლხორცებული, ის სოსიკო, რომელსაც ესმის ჩვენი ხალხის სულის კვეთება, ის სოსიკო, რომელიც ფილოსოფია-პოეზიის მოტრფიალეა და უმთავრესად კი ის სოსიკო, რომელიც ხორც-შესხმული განსახიერებაა ჩვენი ეროვნული სულის მაჩვენებელი გამოთქმა „შენი ჭირიმესი“ და ორიგინალობა-თავისებურობისა, ის სოსიკო ვერ შეურიგდება, ვერ დაეთანხმება იმ თეორიას, რომელიც უარსყოფს ყოველივეს ჩვენსას, რომელშიაც არ არის არავითარი გაგება ჩვენი ცხოვრებისა, ჩვენი ბუნებრივი მისწრაფებისა და მეტადრე ვერ ისურვებს, რომ მის საყვარელს ხალხს სათავეში მოექცნენ ბურდულები, რომელთ სახე ზედმიწევნით ერთფეროვანი და მოსაწყენია, რომლის გონებაც სხვისგან ათასჯერ გადანაღეჭ აზრებით იკვებება და ვერაფერი თავისი ვერ შეუქმნია. ის ვერ შეურიგდება იმას, რომ მისი ხალხის წინამძღოლად გახდეს „მუჟიკი“ ბურდული, რომელსაც ისიც ვერ გაუგია, თუ რა განსხვავებაა უზდელ „მუჟიკის“ და ჩვენი რაინდული სულის მატარებელ გლეხის შორის. დიახ, წარმოუდგენელია, რომ ბურდული, რომელშიაც არ არის არავითარი შემომქმედი ძალა, არავითარი გაგება თავისი ხალხისა, რომელიც ვერ შექმნის და ვერც განაახლებს ჩვენს ცხოვრებაში ვერაფერს, გახდეს ჩვენი ხალხის წინამძღოლი. უთავმოყვარო იქ, სადაც ეს ყველაზე უფრო საჭიროა (გაიხსენეთ მისი სიყვარულის ისტორია და უმთავრესად მესამე მოქმედება) ის არ წარმოადგენს არავითარ ძლიერ პიროვნებას, ან რაიმე ღრმა იდეალ-მოძღვრების მიმდევარს, არამედ სრულიად საშუალო ადამიანს, რომელსაც სხვისი აზრები შეუთვისებია, სხვისი სათვალები ცხვირზე ჩამოუცვამს და თავისი თავი ქვეყნის მხსნელად დაუსახავს, თუმცა ისიც ვერ გაუბედნია, რომ ეს უცნაური სათვალეები ჩამოიხსნას და უფრო ფართოდ გადახედოს ცხოვრებას. ასეთი პიროვნება, ახლაც ბევრი მოიპოება ჩვენში და მათი ყოყოჩობა და მუდამ ერთი და იგივე აზრების გადაღეჭვ-გამეორება, უნებლიეთ ადამიანს გულს აგრევს. და ასეთი პიროვნებანი უნდა გახდეს ჩვენი მხსნელი?! არა, ბურდულები თვის დღეში ვერ იხსნიან ჩვენს ხალხს დაღუპვისაგან, მათი თეორია ვერასდროს ვერ გაამართლებს იმედებს ჩვენი ერისას და ვერ განკურნავს მის გულზე ღრმად დაჩნეულ ჭრილობებს! ისინი რასაც არ წაახდენენ, ბევრს ვერაფერს შეჰმატებენ მას. მაშ, ვინ იქნება ჩვენი ხსნელი, ვის ხელშია მომავალი, ვინ შეჰქმნის ახალს, შინარსიან, ლამაზს ცხოვრებას? ყოველივე ამას შესძლებს ის ხალხი, რომელმაც მრავალ საუკუნეთა განმავლობაში დაიცო თავისი სამშობლო და შეინარჩუნა თავისებური სახე, რომელსაც ვერავითარმა ცხოვრების ქარტეხილმა ვერ მოაღრეკია მონურად მუხლი, ვერ განმსჭვალა უიმედობა-სასოწარკვეთილებით და ვერ გადაიჩვია ცხოველმყოფელ თავისებურობით აღსავსე ცხოვრებას. აი, სწორედ ეს ხალხი მთელი თვისი შემადგენლობით, და არა მარტო გლეხობა, მათი, განახლებული შვილის სოსიკოს წინამძღოლობით შესძლებს ცხოვრებიდან გამარჯვებულად გამოსვლას და ბედნიერების მოპოებას.

დიახ, მხოლოდ სოსიკო, სოსიკო ნიჭიერი, დინჯი, ხალხის სულის ღრმად მცოდნე და მოყვარული შემომქმედი და ენერგიული, იხსნის ხალხს და გახდება მისი წინამძღოლი.

ხოლო სოსიკოს განახლების, მისი სულიერი ძალების განვითარება-გაღრმავებას და ხალხის საკეთილდღეოთ გამოწვევა-ამოძრავებას ხელი უნდა შეუწყოს ოლიამ, თანამედროვე ქართველმა ქალმა.

წარსულში, ქართველი დედა აკვანშივე რძესთან ერთად აწოვებდა სამშობლოს თავდადებულ სიყვარულს თვის ნორჩ შვილს; სატრფო ომში წამსვლელ მიჯნურს ამხნევებ-აკაჟებდა და ეროვნულ საომარ ლექსების მღერით, აწმყოშიაც ქართველი დედა, სატრფო, მოვალენი არიან აგრეთვე მოიქცნენ. ისინი მოვალენი არიან ამოუდგნენ ქართველ მამაკაცს გვერდით და მასთან ერთად იბრძოლონ სამშობლოს აყვავება-განახლებისათვის. და მერწმუნეთ, რომ ოლიას მიერ განმხნევებულ განახლებული, მისი სიყვარულით სულიერ ძალით გაორკეცებული, მასთან ხელი ხელს ჩაკიდებულ სოსიკოს, მართლაც გაუძღვება, გაუკაფავს ჩვენს ხალხს ფართე გზას ბედნიერ მომავლისაკენ. ჩვენც იმედს არ ვკარგავთ და გვწამს, რომ გამოჩნდება ახლაც ამგვარი ოლიები, რომელნიც თვის ნიჭიერ მიჯნურთ სიყვარულით ხელს გაუწოდებენ და ჩვენს ხალხს საუკეთესო წევრებს შესძენენ.

პატარა გიგო.

P. S. თუ რამ წარმოშვა სოსიკო, რა დამოკიდებულებაა მის და რუსეთის ლიტერატურაში ცნობილ „ზედმეტ ადამიანებთან“ და რა უფსკრული არსებობს ბურდულის და ბაზაროვის შორის, ამის გარკვევა-გაშუქებას შემდეგ წერილში შევეცდები.

პ. გ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გაზეთისა განგრძელდების მომავალსა ჩყკ წელსა. მას შინა შეთაწერილ იქნებიან თვით იგივე მუხლნი, რომელნიცა მოხსენებულ იყვნენ გამოცხადებასა შინა დაბეჭდილსა უწინარეს ამისა შემოღებისათვის გაზეთის ბეჭდვისა. გაზეთი ესე გამოცემით იქნების ათას რვეს ოც წლის პირველ რიცხვამდე, თვითო კვირაში თვითო დაბეჭდილი ფურცელი.

მოსაწერი ფასი დანიშნული არს საკმარისად ზომიერ, სრულიადად გაზეთის აქ თფილისსა შინა გამოცემისათვის სამი რუბლი (!) თეთრი ფული და სხვათა ქალაქთა და ადგილებთა მცხოვრებნი წარსაგზავნელად მათდამი, გაზეთისა ამის მისცემენ ერთსა აბაზსა, სრულიადის დროისათვის, რომელ წარსულსა წელსა (ესე იგი 1817 წ.) გაზეთისა ამისა ვიწყეთ გამოცემა მარტის თვეში და ან იწყება მისი პირველ იანვარის რიცხვითგან და მაში წარსული წლისა ზედ მოემატება ათი ფურცელი და იქმნება ახლა ორმოცი, არამედ ორმოცდა ათი ფურცელი საკუთართა შემთხვევათა შინა მომატებათა თანა".

ამ ცნობიდან სჩანს, რომ ქართულ გაზეთის გამოცემა დაწყებულია 1817 წ. ამ წელს გამოცემა დაუწყიათ მარტში და მთელი წლის განმავლობაში გამოსულა სულ 40 ნომერი. 1818 წ. კი 50 ნომერი და ამას დამატებაც ჰქონია. ფასი თავის დროის კვალად ზოგიერთს აქვს თბილისში 3 მანათი და ქალაქ გარედ სამი და ერთი აბაზი. ამ ძვირფას და მეტათ იშვიათ გაზეთში აი რა გვარი განცხადებანია დასტამბული. ეს განცხადება ცნება არის იმ დროის ქართული გაზეთის სახმარ ქართული ენის ნიმუშათაც.

ესეც ამ გაზეთის განცხადებათა და ქართული ენის ნიმუში. სიტყვა სიტყვითაა გადმოწერილი.

„თელავის უეზდის სოფლის ფინჩხავს მცხოვრები რვა კომლი ყმა ღუმერსკის სეკრეტარის ნათლოვის იმ ათას ას ოცს რუბლის ვერცხლის ფულში, რომელიც მართებს მას ღუმერსკის სეკრეტარის თავადის მელიქსადე ბებუთოვის, იმათის გასვლის ვადა დანიშნული არის ამა წლის ნოემბრის კ და დეკემბრის 3 და კ რიცხვებში" მეორე განცხადება. სიტყვათ სიტყვა: „გორის მაზრის სოფელ ლავრის მცხოვრებნი ბარძიმ მაჩაბელოვის (?) ყმა დათუა კვაღენიძე თავის ცოლით და ვაჟით და ქალიშვილებით, ძმისწული ნინიათი და ვენახით იმ ას სამოცდა სამს რუბლში, რომელიც მართებს მას აზნაურის გაბაშვილის ქალის ელისაბედისი, იმათის გასვლის ვადა დანიშნულ არის ამა წლის ნოემბრის კ და დეკემბრის ძ და კ რიცხვებში".

ამ გაზეთიდან ეს ორი განცხადება ვიკმაროთ, ამ განცხადებებში უკვე სჩანს ჩვენი დაღუპვის დაწყება. ნახეთ აბა 1818 წ. და გაიხსენეთ ეს ჩვენი უძღურებანი. ქართველ აზნაურისშვილს, საქართველოს სომხის თავადი, თვით ქართველ მეფეთაგან გათავადებულნი რვა კომლს გლეხებს უყიდის ვალში. უნდა ვიცოდეთ, რომ სომეხთაგან ერთობ ადრე დაწყებულა ქართველთა მამულების და ყმების დაყიდვის დასაწყისი.

ამ გარემოების განძი და ჯილდო, ქართველებს შესძენა ახალ დროთა ცვლილებამ. ის, რის უფლებაც ქართველს თავადს და აზნაურს, ქართველ მეფეთა დროს არ ჰქონდათ, ამის ნება მათ მისცა ჩვენმა კეთილმა ახალმა დრომ და სწორედ ამ ნების მიცემით იწყება ქართველი ერის ოჯახის დაცემის დასაწყისი. ქართველ მებატონეთ ეუწყათ, თქვენ ოღონდ ჩვენი ერთგული იყავით, რომ აღმოსავლეთში წავიდეთ, წინ, და რაც შეეხება გლეხებს,

იგინი თქვენი ყმანი არიანო. ეს ცნობა აქ მიტომ მოვიყვანეთ, რომ ვიცოდეთ, უფლება და მიზეზები მის, თუ საიდამ რა მახვილი იქმნა დაწყობილი ქართველი ტომის და ოჯახის დასაქცევათ და დასაღუპათ. პირველი ღამის უფლებაც ამ დროს იქმნა შემოღებული. ამის ხსენება ჩვენ მეფეთა დროს სულ არ ყოფილა, გაგონებაც არ შეიძლება მისი.

მივიდეთ ისევ გაზეთის ნომერზედ. აქამდის განცხადებათა შემდეგ მისდევს სხვა და სხვა წერილები, აი ამ წერილების სახელებიც:—„ასტრონომიის მრიცხველობისათვის, მზის დაბნელება, წვრილი ამბები, უცხოთა ამბები, რუსეთის ამბები და სხვაც ასეთნი.

ზ. ჭ.

(შემდეგი იქნება)

ქართველთა სიძველეების დაცვა

დამითვალიერებია საქართველოს თითქმის ყველა სიძველენი და მუდამ ჩემ სულს მძიმე ლოდად დასწოლია უნუგეშო მდგომარეობა. ვახუშტის ჟამს თუ ეს ანუ ის ძეგლი მარტო „ხუცის ამარ" იყო მიტოვებული, დღეს ესეთებიც ღვთის ამარ მიგდებულია. ჰხედავ მამა-პაპათა დიდებულ ქმნილებას, რომლის ნაზი ჩუქურთმა, ხვეული ხელოვნება და მოხატულობა თვით პარიზის არქეოლოგთა ყიურისაგან დაიმსახურებდა პირველ ხარისხოვან ჯილდოს, სავსეა საქონლისა და ღამურების განავალით. წაბილწულად შიგნიდამ და გარედამ, უსარკმლოუკარებოდ, აქა-იქ დაბზარულს, გახეთქილს. ამასთანავე, ვინ გინდა ახმახი, რომელსაც ენახოს იგი და მის კედლებზე მჭრელი ქვით ან დანით არ გამოეჭრას თავისი სახელი და გვარი! ამისთანაებს არ დაუნდვიათ არც სვეტი-ცხოველი, არც უფლის ციხე, არც ატენის სიონი, არც ბაგრატის საყდარი და არც სხვა. ზოგიერთგან სხვა და სხვა ტვინთხელაძე—ფეთხუმეებს ჩამოუგდიათ თვით ძველი წარწერიანი ქვაც ძეგლის მაშენებელთა და მის მაგიერ ახალი უცხო წარწერიანი ქვებით მიუმაგრებიათ... სხვაგან ამგვარ ნაშთებს საერო სიამაყედ სთვლიან, მათ უდგენენ დარაჯებს, ბილეთებით უჩვენებენ მოსიყვარულეთ, არ იშურებენ მათ დასაცველად, მათში გადარჩენილ ნაშთების შესანახად ანუ ასაწერად მილიონებს. ჩვენ კი, რომელნიც უბოროდ მდიდარნი ვართ სახუროთ-მოძღვრო, სამწერლო და სხ. ნაშთებით, ყველა ამას სათანადო ყურადღებით არ ვეპყრობით. დღითი-დღე იმუსრება ეპიგრაფიკა, უჩინარი ხდება მრავალი ძვირფასი ნაშთი.

სახელოვანი ფრანგი ლანგლუა და მისი ამხანაგი სენობსი აღნიშნავენ, თუ საფრანგეთის რევოლიუციამ რა სამსახური გაუწია ისტორიულ კვლევა ძიების საქმეს 1789 წელს, როდესაც გამოაცხადა, რომ ყოველი ძველი ნაშთი არის მთელი ეროვნების კუთვნილება, ყველა მოძრავი საუნჯე უნდა შემოიკრიბოსო „პარიზის ნაციონალურ არქივში". ხოლო უძრავს უნდა ეპატრონოსო, როგორც ეროვნულს ძეგლს.

ამავე გზით დაწესდა ინგლისის აგრედ წოდებული „ბრიტანიის მუზეუმი". ამას გარდა, სხვა და სხვა ქვეყნის მთავრობამ გადასდო დიდი თანხა არა თუ მარტო საეროვნო ბიბლიოთეკისთვის, სალაროებისა და სხვა ნაშთების ასაწერად და მოსაწყობად, არამედ შემოსაკრებადაც ყველა ცნობებისა თავიანთ სამშობლოს ყველა კუთხე-ყურეს ნაშთების შესახებ ამისთანა მოღვაწეობის ნაყოფია მონუმენთალური „Corpus inscriptionum Latnorum" რომლის შესადგენად საგანგებოროებსა და მუზეუმებში მრავალმა მეცნიერმა იმუშავა თითქმის 50 წელიწადი. საფრანგეთში დაარსეს თვით ხელნაწერებისა და ეპიგრაფიკის შესასწავლი უმაღლესი სასწავლებელი „Ecole deschartes".

სხვაგან რომ ასრე მუშაობენ თავიანთ წარსულ დრო-ჟამთა ნაშთების დასაცველად და უზრუნველ საყოფად დანგრევა-გაფხრეებისაგან, ჩვენ ვდუმვართ, არც კი გვაგონდებიან ჩვენებურები. და მათ კი არა თუ სტიქიონი ემტერება, არამედ უპატრონოებს ხშირად „ეშმაკებიც" უპატრონდებიან.

დროა გამოვფხიზლდეთ.

ჩვენს დიდებას აშკარად მოწმობს ჩვენი წარსულის უამრავი ნაშთები, ხშირად გამოაცებული თვით ლაღ და ამაყ ევროპიელისაც.

მოძრავი ნაშთები—ხელნაწერები, მინანქრიანი ხატები, ხვეული და ჩუქურთმიანი ნაშთების ნიმუშები და მრ. სხვა ბლომად შემოკრებილა საოთავად-აზნაურო გიმნაზიაში მოთავსებულ საისტორიო-საეთნოგრაფიო და წ. კ. საზოგადოების მუზეუმებში და აგრეთვე საეკლესიოში, რომელიც ამ დღეებში უკვე დაბინავდება მათსავე გვერდით იმავე შენობაში. მაგრამ ეს არა კმარა. რამდენია კიდევ შემოსაკრები, შესასწავლი, ასანუსხი, ასაწერი. ყველა ამას უნდება არა ერთი მცოდნე მუშაკი და თანხაც, რომ მუზეუმებმაც ღირსეულად იარსებონ და მუშაკებმაც ნაყოფიერად იმუშავონ, ასწერონ საქართველო, დაგვისურათონ მისი ყოველი კუთხე, დაგვანახვონ მისნი ყოველნი არენი და სანახობანი მთლიანად.

ამ საშვილიშვილო საქმის გაძღოლა დღეს შეუძლიან მხოლოდ იმერ-ამერის თავად-აზნაურობას. მარტო ამ წოდებას დღეს აქვს საკმაოდ დამოუკიდებელი რიხი და ამასთანავე ქონებრივი შეძლება მოუარონ მშობლიურს ნაშთებს, მით უმეტეს, რომ უდიდესი ნაწილი ამ ძეგლ-სახსოვრებისა შექმნილია მათივე სახელოვან წინაპრების მიერ, და ამათი შენახვა უნდა შეადგენდეს უწინარეს ყოვლისა მათ საგვარეულო სიამაყეს და მერე მთელის საქართველოისას.

ჩვენის ფიქრით, თავად-აზნაურობის, აქ თუ იქ, საკრებულოსთან უნდა დაწესდეს მცირე კომიტეტი ხუროთმძღვრითურთ, და მას დაევალოს მთელი ზემოხსენებული საქმე, ამასთანავე თვალყურის ჭერა, რომ ვერავინ გაავერანოს ჩვენი მამა-პაპების ძეგლები. ისიც დიდი სანუგეშო იქნება, ჩვენის ფიქრით, თუ ძველ სახუროთმოძღვრნაშთების მოვლა-პატრონობას კომიტეტის დახმარებით იკისრებენ მათი ამშენებლების დღევანდელი შთამომავალნი. ნუ დავივიწყებთ ძველს თქმულობას: „თუ თავი შენი შენ გახლავს, ღარიბად არ იხსენები". შორს მცონარეობა! საქმეს ვუმუყაითოთ.

მ. ჯანაშვილი.

დაგა-სოფლები

ჭიათურა. კვირას, 17 ივლის, ადგილობრივ თეატრში სახალხო მასწავლებ. დამხმარე საზ. ადგილ. განყოფილების თაოსნობით გამართულ იქმნა საბავშო საღამო ქართულ-რუსულ ენაზე. წარმოადგინეს 1) „დგმური" ვოდ. 1 მოქ. თარ. ან. ოცხელისა, 2) „Маленькій трашкъ", 3) მგელი, თხა და ციკანი, ვოდ. 1 მოქ. თარ. ან. წერეთლისა, 4) დივერტისმენტი: ლექსები ქართულ-რუსულ-ბერძნული, ეროვნული ცეკვა-სიმღერით და 5) ცოცხალი სურათები. მონაწილეობას ღებულობდნენ მხოლოდ ბავშვები, რომლებმაც ზედ-მიწევნით, საუცხოოთ შეასრულეს თავ-თავიანთი როლები, როგორც წარმოდგენებში ისე სიმღერა ცეკვა-ლექსების კითხვაში. განსაკუთრებით ყურადღება მიიპყრო ფაღავას, კავსაძის და კილასონიას ბავშვებმა. სასურველია ასეთი საბავშო თეატრი ხშირათ იმართებოდეს. წარმოდგენას ხალხი ბლომად დაესწრო.

ორი თვეა რაც აქ პური არ იშოვება, რის გამო აუტანელ მდგომარეობაში იმყოფებიან მცხოვრებნი და განსაკუთრებით მუშები, აქ მხოლოდ ორი-სამი მეფურნე აცხობს პურს და ეს წვეთია ზღვაში... სიმინდიც არ იშოვება... პირდაპირ შიმშილს განვიცდით...

პლუტონი.

წერილი რედ. მიმართ

ბ-ნო რედაქტორო!

თქვენი გაზეთის 164 ნომერში მოთავსებული იყო შემდეგი ცნობა გაზ. „სამშობლო"-დან გადმობეჭდილი, რომ ქუთაისის სახალხო სკოლების დირექტორმა მიიღო დეპეშა კავკასიის ოლქის მზრუნველისაგან, რომ სოფლის მასწავლებლები, რომლებიც მსახურებენ, ჯარში არ იქნებიან გაწვეულნი. მხოლოდ 15 მარიამობისთვემდის უნდა აიღონ მოწმობა რაიონების ინსპექტორებიდან, რომ ისინი მსახურებენ და ეს მოწმობა წარადგინონ სამხედრო უფროსთან". ეს ცნობა მართალი არ უნდა იყოს, რადგანაც მზრუნველის კანცელარიაში ამაზე სთქვეს, რომ უკანასკნელს ასეთი დეპეშა არავისთვის გაუგზავნია და მასწავლებლებს ჯარში გაიყვანებენო.

ამიტომ ნება მიბოძეთ შეეკითხოთ გაზეთ „სამშობლოს" რედაქციას, რომელ წყაროდგან ამოიღო მან ეს ცნობა? თუ ეს მართალია ვთხოვ მას დასაბუთებულათ გამოაცხადოს რათა უფრო ნათელ ჰყოს ასეთი. წინააღმდეგ შემთხვევაში საჭიროა შეცდომის გასწორება, რომ მასწავლებლებს ამის გამო ზედმეტი ხარჯი არ მოუვიდეთ წასვლა-წამოსვლით.

მასწავ. ვარლამ ვერულაშვილი.

—

თქვენს პატივცემულ „საქართველოს" № 144-ში იყო მოთავსებული ს. მეჯვრისხევიდან წერილი ბ. დავ. გამრეკელისაგან, რომელიც ეხება ადგილობრივ სამკითხველოს. ბ. დავით გამრეკელი ამბობს სამკითხველო ქ. შ. წ.-კ. გ. ს. ვაჟა-ფშაველას სახელობაზედ; თუმცა დაწესებულია, კვირაში ორჯელ სამკითხველო ღია იყვეს. მაგრამ ორ კვირაშიც ერთხელ არ არის ღია. გაზეთი იმ დღესვე, რა დღესაც იღებს სამკითხველო, არ არის სამკითხველოში. ამ გაზეთით სარგებლობენ კერძო პირები და მიაქვთ თავიანთ სახლებშიო".

წერილი ბ. დავ. გამრეკელისა პატარაა, მაგრამ თავით ბოლომდე სიმართლეს მოკლებული. ზემოხსენებული სამკითხველო არსებობს თითქმის ხუთი წელიწადი. დღიდგან დაარსებისა ბიბლიოთეკას აწარმოებს ქ. ნინო ზ. არსენაძე. ქ-ნ ნინოს რამდენათაც ძალა და ცოდნა შესწევს ეხმარება ამ ფრიად დიდ მნიშვნელოვანს დაწესებულებას დღევანდლამდე ერთგულად და უანგაროთ, მისი მეცადინეობით აქაურმა ბავშვებმა ისე შეიყვარეს საბავშო ჟურნალ-წიგნაკების კითხვა, რომ ეს სამკითხველო მეორე სკოლად უნდა ჩაითვალოს. ამავე დროს ქ. ნინო არსენაძე არის მეჯვრისხევის ორკლასიან სკოლის ხელსაქმის მასწავლებელი. აი ამ გარემოებით ისარგებლა ქ. ნინო არსენაძემ და ბავშვებს შეაყვარა წიგნების კითხვა. ზოგჯერ პირდაპირ სკოლიდან 15—20 მოწაფე სამკითხველოში მოდიან ჟურნალ-წიგნების წასაღებათ, და ქ. ნინო დიდის ხალისით და მშობლიურის მზრუნველობით ურიგებს ბავშვებს დღის ბინდობამდე, მეტადრე ზამთარში, ბევრჯელ უსადილოც.

სამკითხველო კვირაში ოთხჯერ იღება და არა ორჯელ, როგორც ბ-ნი დ. გამრეკელი ამბობს. აქ ფოსტა მუდამ დღე მოდის. მიშასადამე ჟურნალ-გაზეთებსაც მუდამ დღე ღებულობენ ან თვითონ ქ-ნი ნინო არსენაძე, ან მის თანაშემწე ქ-ნი ნინო ეჯეშვილი, რომელიც აგრეთვე ეს ერთი წელიწადია, რაც მუყაითად ემსახურება სამკითხველოს, და ან რომელიმე გამგეობის წევრი. სამკითხველოში ჟურნალ-გაზეთები შედის დანიშნულ დღეს და საათზე: კვირაობით, სამშაბათობით, ხუთშაბათობით და შაბათობით 5—8 საათამდე საღამოთი, და არა მუდამ დღე.

რატომ ბ. დავით, არა კითხულობთ, რა სახსრით ინახება სამკითხველო, და ამ ხუთი წლის განმავლობაში რამდენჯერ შემოიტანეთ საწევრო ფული და სხვ. მაგრამ თქვენთვის ეს საკითხი სულ მეტია: თქვენ მარტო ის გაინტერესებთ, რითი მოსცხოთ ჩირქი ამ სიმპატიურ დაწესებულებას და მის გამგე-ბიბლიოტეკარს ქ. ნინო არსენაძეს, რომელიც დროს უქონლობისა გამო, შესაძლებელია, ვერ გახსნა სამკითხველო თავის დროზედ, რადგანაც ქ. ნინო არსენაძე და მისი თანაშემწე ქ. ნინო დ. ეჯოშვილი ჩაბმულნი არიან ქართველ ქალთა საზოგადოების „მანდილოსნის" საქმეში,—გახსნეს პურის საცხობი, და მშვენივრათაც მიდის საქმე. ზოგიერთი სულიერი მამებიც-კი წინააღმდეგები არიან ხალხში სინათლის შეტანისა. წარსულ იანვარში ამა წელსა ერთმა სულიერმა მამამ ს. გ—მა მეჯვრისხევის შემნ. გამსესხებელ ამხანაგობის წლიურ კრებაზედ, სადაც ოავმჯდომარეობდა წვრილი კრედიტის ინსპექტორი ბ-ნი ა. გრიგოლია და სადაც ვ. გ. ბათიაშვილმა მოითხოვა, რომ კრებას ხსენებულ სამკითხველოს სასარგებლოთ გადაედოს 30—40 მან. განაცხადა: „სამკითხველოს, რომელშიაც რაღაც ორიოდე დედაენა გდია" (თუმცა არც ერთი არ არის) „არასფერი სარგებლობა არ მოაქვს ხალხისათვის და ზემო ნათხოვნი 30—40 მ. გადაიდოს ადგილობრივ საზოგადო დუქნის სასარგებლოდ და არა სამკითხველოსიო".

მეჯვრისხევის სამკითხველოს გამგეობის თავმჯდომარე

ვასილ გ. ბათიაშვილი.

თეატრი

დღეს, ოთხშაბათს, 27 მკათათვეს ხარფუხის საზოგადო კლუბში გაიმართება ქართული წარმოდგენა. წარმოდგენაზე შესვლა უფასოა.

ს ი ღ ნ ა ღ ი.

სიღნაღში არსებული სცენის მოყვარეთა ჯგუფი მსახიობ ნიკო გვარაძის ხელმძღვანელობით კვირაში თითო წარმოდგენას ჰმართავს სიღნაღის „ახალ კლუბში. ხალხი ბლომად ესწრობა.

ხ ო ნ ი

კვირას, 17 მკათათვეს ადგილობრივ დასის მიერ წარმოდგენილი იქნება: „ცხოვრების გარეშე".

ხუთშაბათს, 28 მკათათვეს ადგილობრივ თეატრში გაიმართება **მარო მდივანის** საბენეფისო წარმოდგენა. დასდგამენ „ქრისტინეს".

თ ე ლ ა ვ ი.

ს. დალაქაშვილის ბაღში ახლად შემდგარმა სცენის მოყვარეთა წრემ ბ-ნ ბეგლარიძის რეჟისორობით პარასკევს, 22 მკათათვეს, პირველად გამართა სახალხო იაფ ფასიანი წარმოდგენა სცენის სასარგებლოდ. წარმოადგინეს იერ. გულისაშვილის 4 მოქ. დრამა „ცხოვრება ბრძოლაა". ყველაზედ კარგად შეასრულეს ნაკისრი როლები ქ-ნ მათიკაშვილმა, ვ. ციცქიშვილმა, და რ. ნანუკოვმა დანარჩენებსაც არა უჭირდათ რა. მოძრაობა არა ჰქონდათ ზოგიერთებს რაც უმთავრესია მოთამაშეთვის. წარმოდგენას დიდი ძალი ხალხი დაესწრო და ნასიამოვნებიც დაბრუნდნენ.

ერთ გარემოებაზე მიუთითებ ჩვენ სცენის მოყვარეთ. აღარ გაუშონ რესტორანის გამართვა იქ, სადაც იაფფასიანი წარმოდგენა იმართება. ღარიბთათვის ადგილი არ უნდა ჰქონდეს ღვინის სმა-ქეიფებს. უბრალო წყალ-ღვინოს 2 მანეთად ჰყიდიან ბოთლს. ერთი წვადი 1 მანეთია, ვარია 2 მანეთი და სხვა. მდიდარი თუ იქეიფებს კიდევ არა უშავს რა, მაგრამ საუბედუროდ ბევრი ისეთიც ებმება იმათ ქსელში, რომ მის ცოლშვილს პურის ფულიც ენატრება.

შუამთელი.

რედაქტორ-გამომცემელი
სანდრო შანშიაშვილი

ამიერ-კავკასიის რკ. გზის მატარებლების ცირკულაცია

(დრო ნაგენებია—თფილისის)

თბილისიდან გადის:

ბათუმისკენ	საფ.	№ 3,	11.03	დილ.
„	სამგზ.	№ 9,	10.33	საღ.
ბორჯომის	სამგზ.	№ 17,	8.27	დილ.
„	სამგზ.	№ 19,	3.19	დღ.
ბაქოსაკენ	ჩქარ.	№ 6,	11.13	დილ.
„	სამგზ.	№ 8,	3.54	დღ.
„	საფ.	№ 4,	9.28	საღ.
ყარსისაკენ	სამგზ.	№ 4-3,	11.13	საღ.
თელავისაკენ	№ 4,	7 „	58 „	დილ.

თფილისში მოდის:

ბათუმიდან	სამგზ.	№ 10,	9.52	დილ.
„	საფ.	№ 4,	8.38	საღ.
ხაშ.-ბორჯ.	სამგზ.	№ 20,	7.43	დილ.
„	სამგზ.	№ 18,	10.12	საღ.
ბაქოდან	საფ.	№ 3,	10.08	დილ.
„	სამგზ.	№ 7,	4.12	საღ.
„	ჩქარ.	№ 5,	8.48	საღ.
თელავიდან	№ 3,	7 „	58 „	საღ.

თუ გსურთ,

რემინგტონზე რისამე დაბეჭდვა,
რემინგტ. სწავლა ამერიკ. წესით,
საქმის ქაღალდის დაწერა,
თხოვნების შედგენა,
საქმის და თხოვნის წარმოება,
ცნობების შეკრება,
მოსამსახურის შოვნა,
საკომისიო მინდობილობა,
ბინის გაქირავება,
ბინის შოვნა,
მამულის სყიდვა,
მამულის გასყიდვა,
მამულის დაგირავება,
მამულის იჯარით გაცემა და სხვ.

მიმართეთ

ცნობის კონტორას

ი. თ. გვათუასას

თბილისი, ვერის დალმართი,
სახლი მელიქ აზარიანისა № 1

შუამავლობას ეს კონტორა
გასწევს როგორც ქალაქელთა
ისე ქალაქ გარეშელთათვის

ყველა საქმეს კონტორა სწრაფულ
და პირნათლად ასრულებს.

ხელმისაწვდენ ფასებში

მისამართი პროვინციელთათვის: Тифлисъ, Верійск. спускъ И. Т. Гватуа, Справочная контора.

საგალანტერიო მაღაზია

ერ. ივ. ჭავჭანიძისა და ი. ი. გველესიანისა

იმყოფება შუა ბაზარში, მანთაშევის ქარვასლაში.

იშოვება ყოველგვარი საგალანტერიო საუკეთესო საქონელი:
ჩულქეულობა, ქოლგები და სხვა ახალ მოდის საქონელი

(101—წ.)

საუკეთესო კახური

ღვინის საწყობი

ადამ ზურაბის ძის

ბერელაშვილისა

მოთავსებულია მიხეილის ქუჩაზე № 5. საკუთარი სახლი.

(102—წ.)

ღვინის საწყობი

ნიკო გ. სესიაშვილისა

იყიდება ხელსაყრელ ფასებში საუცხოო ნამდვილი

კახური ღვინო

განოვის ქუჩა № 4.

სახლი საოთაოდ-აზნაურო ბანკისა.

(185—წ.)

ძ. თბილისში, ოლგას ძ. № 6, ჟურნალ-გაზეთების კანტორა ტ ფიზ. მაღაზია

„განათლებაში"

იყიდება ყოველგვარი ქართული წიგნები, მწერ. სურათები, ომის ქარტები რომლებიც გაეგზავნება მსურველთ მოთხოვნილებისთანავე.

პროვინციელ აგენტებს გაეგზავნება აგრეთვე ყველა ადგილობრივი ჟურნალ-გაზეთები: „თანამედროვე აზრი", „საქართველო", „ეშმაკის მათრახი", „თეატრი და ცხოვრება", „, „სახალხო ფურცელი", „ზვირთი", ჟურნ. „განათლება" კავკაზსკოე სლოვო „თბილისის ლისტოკი", „ორიზონტი", „მშაკი" და „ხათაბალა".

ფული და წერილები უნდა გამოიგზავნოს შემდეგი ადრესით: Тифлисъ почт. ящ. № 96, Сильвестру Р. Таварткиладзе.

ტელეგრამის ადრესი: Ольгинская 6. Таварткиладзе.

თევზის მრეწველნი

ძმ. ალეგველოვები

პუშკინის ქუჩა, ხაკუთ. სახ., № 9, ტელეფონი № 712.

ყოველ დღე მოგვდის საკუთარ და სავაჭრო სახლ. „ლ. ბაილოვის-შვილ", სამრეწველოებიდან ახალი ქვირითის ხიზილალა, მცირე მარილიანი, შავი „„მეშეოჩნი" ხიზილალა, ფერეთკე ახალ-ახალი მტკვრის ზუთხი, თართი, ფარგა და ლოქი, გვაქვს აგრეთვე მიღებული ყოველგვარი კონსერვები და „სარდინკები" რუსეთის და საზღვარ-გარეთის ფირმებისა ხანგრძლივ ინახება.

ნება დართულია სამეფო ცენზ. სასან

სტამბა „ცხოვრება" ალექსანდრეისა, ტაბიერის შესახვევი № 6